

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ
П'ЯТНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина третя

Стенограма пленарного засідання
11 лютого 2026 року

Київ 2026

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

П'ЯТНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина третя

Стенограма пленарного засідання

11 лютого 2026 року

Головне управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання перше
(Середа, 11 лютого 2026 року)

Частина третя

Оголошення, заяви, повідомлення, пропозиції народних депутатів України	...6
Заява депутатських фракцій політичної партії «Слуга народу» і політичної партії «Голос»	...16
Виступ голови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Власенка Ю.М.	...17
Прийняття у першому читанні за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України проекту Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності»	...20
Голосування пропозиції про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...33
Заява депутатської фракції політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» і депутатської групи «Партія «За майбутнє»	...34
Голосування пропозиції про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...34
Прийняття рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...36
Голосування пропозицій: про запрошення радника Президента України зі стратегічних питань (поза штатом) Камишіна О.М. на наступну частину пленарного засідання Верховної Ради України для надання інформації	...37

про запрошення міністра фінансів України Марченка С.М. на наступну частину триваючого пленарного засідання Верховної Ради України для надання інформації	...37
Внесення зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації деяким категоріям громадян	...38
Прийняття рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...54
Внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вшанування пам'яті співвітчизників, які загинули внаслідок збройної агресії Російської Федерації	...55
Прийняття постанов Верховної Ради України: «Про звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Міжнародного кримінального суду, парламентів та урядів держав – членів ООН, держав – членів Групи Семи, держав – членів Європейського Союзу та НАТО, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї НАТО, Міжпарламентського союзу, Міжнародного комітету Червоного Хреста щодо цілеспрямованої і скоординованої політики російської федерації на створення небезпечних умов життя, які розраховані на фізичне знищення українців»	...58
«Про Звернення Верховної Ради України до Міжнародного олімпійського комітету щодо підтримки дій українського скелетоніста, учасника XXV зимових Олімпійських ігор Владислава Гераскевича щодо використання символіки, що вшановує пам'ять жертв агресії російської федерації проти України»	...58

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ПЕРШЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
11 лютого 2026 року, 10 година 7 хвилин
(Після перерви)*

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слава Україні!

Шановні народні депутати, розпочинаємо нашу роботу. Нагадую, що здійснюється пряма трансляція пленарного засідання.

Шановні колеги, відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» ми продовжуємо наше пленарне засідання.

У разі повітряної тривоги буде оголошено перерву в пленарному засіданні, і ми всі маємо перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття.

Сьогодні день народження у нашої колеги народної депутатки України Лади Валентинівни Булах, партія «Слуга народу». Давайте привітаємо колегу, побажаємо їй невичерпної енергії, наснаги та нових звершень в ім'я України (*Оплески*).

Шановні народні депутати, за парламентською традицією пропоную розпочати роботу з виконання Державного Гімну України.

(Лунає Державний Гімн України).

Шановні колеги, сьогодні 1449-й день, як Україна мужньо, незламно протистоїть повномасштабній збройній агресії російської федерації. Нині наша держава проходить один з найскладніших, найболючіших етапів випробувань за весь період своєї новітньої незалежності. Держава-агресор усіма засобами намагається позбавити нас права на безпечне мирне майбутнє. Водночас український народ продовжує боротьбу за життя і свободу, за мирне майбутнє своїх дітей, за невід'ємне право самостійно визначати власний шлях розвитку. Наша стійкість, єдність і непохитна рішучість залишаються незмінними.

Схилімо голови у хвилині мовчання, вшановуючи світлу пам'ять захисників і захисниць України, які віддали життя за свободу і незалежність України. Згадаймо кожного невинно вбитого, кожну дитину, чиє життя жорстоко обірвала російська агресія. Їх імена назавжди вписані в історію нашої боротьби.

(Хвилина мовчання).

Дякую. Прошу сідати.

Шановні колеги, відповідно до статті 25 Регламенту Верховної Ради України, а також рішення Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп сьогодні відводиться до 30 хвилин для виступів народних депутатів.

Прошу народних депутатів записатися на виступи.

Загоруйко, фракція «Слуга народу». Разумков?

ЗАГОРУЙКО А.Л., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Разумкову.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитро Олександрович Разумков. Наступний теж ви, тоді давайте 6 хвилин одним блоком. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О., народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, на жаль, нас зараз небагато в залі, але, можливо, більше почують про те, що мало б розглядатися сьогодні в стінах Верховної Ради. У нас багато законопроектів, що жодним чином не впливають на ту ситуацію, яка є нині в країні, те, що бентежить і турбує людей.

Сьогодні бізнес турбує те, що вони купують електроенергію за 22 гривні. Сьогодні бізнес турбує те, що пальне вже коштує 75 гривень, і ціна буде зростати, зважаючи на ту аналітику, яку дають профільні асоціації, що займаються цим ринком. Бізнес сьогодні турбує те, що немає можливості працювати, тому що немає опалення, бо не були захищені об'єкти критичної інфраструктури, і нині немає не лише світла, але й тепла на їх маленьких, середніх або великих підприємствах.

Бізнес турбує те, що знову хочуть підвищити податки. Ви рухаєтеся за принципом, щоб корова давала більше молока і менше їла, її треба менше годувати і більше доїти. Це варіант, але дуже короткостроковий, тому що ця корова скоро здохне, здохне, як і в цілому економіка нашої з вами держави. І сьогодні в цьому залі докладається максимум зусиль для того, щоб цей час настав. Це називається – зробимо їх разом. Але, коли ми про це говорили в 2019 році, то не мали на увазі український бізнес, українську економіку, українських людей і українську державність.

Сьогодні вже треба приймати рішення, які дали б можливість хоч трошки допомогти бізнесу, хоч трошки. Насамперед я кажу про те, що в порядку денному має бути наш, команди «Розумна політика», законопроект [№ 15010](#), яким дається змога зменшити податкове навантаження передусім для третьої групи ФОП на перші півроку з можливістю в перші три місяці стовідсотково, і ще три місяці, якщо ситуація не покращиться, а якщо покращиться, представники бізнесу, як свідчить практика, самі приходять і кажуть, що можуть працювати,

можуть допомагати державі, тобто так, як це відбувалося на початку повномасштабного вторгнення. Це перше.

Друге питання. Це законопроект [№ 15011](#), яким фактично дається можливість бізнесу, особливо середньому і великому, який створює велику кількість робочих місць, сплачує великий обсяг податків до державного бюджету... Я хотів би нагадати, що саме за рахунок цих податків сьогодні і ми з вами працюємо в цьому залі. І завдяки цим податкам українська армія може тримати фронт, українські лікарі можуть лікувати українців, і військових, і цивільних, і наше з вами майбутнє – дітей. Наші вчителі можуть навчати наше майбутнє в школах, інститутах, університетах, технікумах, коледжах. Саме завдяки цим податкам і цим підприємствам.

Але якщо ми хочемо, щоб ці підприємства продовжували працювати і існували, то після того, як по ним прилітають рашистські дрони і ракети, держава має їм допомагати. Причому бізнес у нас адекватний на відміну від системи вертикалі влади, яка існує нині. Представники бізнесу не просять дати грошей з бюджету, бо розуміють, що цих грошей сьогодні немає і завтра також не з'являться. Вони кажуть: надайте нам пільги, 50 відсотків від того податку, який ми будемо сплачувати до бюджету. Перше – це можливість швидшого відновлення підприємств, друге – це можливість, точніше не можливість, а реальний варіант, що стимулюватиме бізнес платити більше податків, показувати більше доходів. Тому що більший обсяг вони зможуть залишити собі для відновлення того, що постраждало під час рашистських обстрілів.

Якщо цього не відбудеться, бізнес буде закриватися, будуть звільняти людей, ми матимемо додаткове безробіття, не отримуватимемо коштів через сплату податків до державного бюджету, все це впливатиме на нашу обороноздатність і на можливість існування нашої держави.

Наступне питання. Думаю, всі пам'ятають заяву Зеленського на початку повномасштабного вторгнення, що податки знижуються в два рази до кінця війни і щонайменше рік після перемоги. Ви вже тричі їх підвищували і зараз знову намагаєтеся це зробити в цьому залі, тому що сьогодні так само будуть розглядатися питання про підвищення і введення нових податків. Тобто це вже держава податку, держава податкового тиску і держава стратегії знищення українського бізнесу через податки.

Як показала конкретна практика, коли у 2024 році ви проголосували за підвищення податків, Президент це підписав, але не було жодного позитивного результату, а лише від'ємний результат для української економіки, українського бюджету і нашої з вами держави. Сьогодні ви продовжуєте наступати на ті самі граблі. Можливо, досить бігати по полю з граблями, а слід почати підходити стратегічно до цих процесів.

Відомо, що на початку війни зменшення податків, зменшення податкового тиску стимулювало бізнес сплачувати більше коштів до державного бюджету. Тоді це партнерські відносини влади, бізнесу і людей. А сьогодні у нас відбувся перерозподіл, існує новий водорозділ між українським народом, який

представлений і в Збройних Силах України, і в бізнесі, і в усіх інших галузях, та українською владою, що намагається витиснути, вичавити все з тих людей, які нині працюють на наше майбутнє і нашу незалежність.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слинько Дмитро, фракція «Слуга народу».

СЛИНЬКО Д.М., народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Максиму Ткаченку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Ткаченко. Будь ласка.

ТКАЧЕНКО М.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Колеги, вітаємо! Дійсно, на жаль, небагато людей у залі, але я хочу зараз подякувати всім депутатським фракціям і групам за те, що минулого тижня ви зібралися. Олександр Сергійовичу, дякуємо вам, пані Олені за ініціативу звернутися з представниками Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України щодо пенсійного питання, того колапсу, який вони створили у Пенсійному фонді України з нашими пенсіонерами, насамперед пенсіонерами з тимчасово окупованих територій. Сподіваюся, що зміни, які вони запропонували після цієї наради, дійсно допоможуть людям.

Ви знаєте, на жаль, багато хто в нашій країні запускає, не побоюся цього слова, цього сленгу, мульту, що переселенці не хочуть працювати і саме цим настроює людей, зокрема і керівництво нашої країни, проти них.

Якщо подивитися статистику, повірте, серед місцевого населення відсоток тих, хто не працює, набагато більший, ніж серед переселенців. Тому, будь ласка, не потрібно шукати зраду серед цих людей. Дивіться, ці люди не жалкують за тим, що не залишилися жити в рашці, а жалкують за своїми будинками, своїм житлом. Вони не жаліються на те, що в Україні щось погано, а жаліються на те, що ставлення до них, на жаль, як не до українців. Передусім це стосується саме питання цих нещасних 2 і 3 тисяч гривень.

Хочу подякувати усім колегам, які зараз стоять поруч. Хочу подякувати колегам Гетманцеву, Третяковій за те, що ми порушили це питання під час засідання Ради коаліції, і представники Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України пообіцяли дітям – 3 тисячі гривень, дітям з окупованих територій. Ми не даємо нині батькам гроші на те, щоб вони могли орендувати житло, але хоча б дітям давайте ці кошти повернемо. Ми про це домовилися, а ще говорили про те, обіцяли, що в лютому буде постанова, але постанови немає, Міністерство фінансів України щось розглядає.

Колеги, прошу всіх підтримати наше звернення до Міністерства фінансів України про повернення дітям цих коштів – 3 тисячі гривень.

Дякую всім за увагу. Вибачте, Сергій ще хотів про обстеження сказати, що також, на жаль, не запрацювало, і це питання до Кулеби, до Міністерства розвитку громад та територій України, але наступного разу звернемося.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Григорович Кириленко. Юлія Володимирівна? Юлія Володимирівна Тимошенко, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В., член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Шановні колеги! Вчора було проголосовано два законопроекти. Один з них – [№ 13219](#), у якому приховано, але дуже жорстко передбачено підвищення тарифів на транспортування електричної енергії для людей і бізнесу. Це, безумовно, призведе до того, що люди будуть більше платити.

Хочу вам сказати не про ті законопроекти, які вчора були проголосовані, один з них – № 13219, а другий – [№ 14067](#), у яких на людей через тарифи на тепло поклали оплату практично за всю реконструкцію і відновлення теплових мереж України та ще заборонили робити децентралізоване опалення. Знаєте, ці обидва законопроекти і проти громадян, і проти бізнесу. Але я про інше хочу сказати. Про те, як консолідується так звана опозиція з так званою коаліцією для того, щоб грубо проводити лобістські, абсолютно антиукраїнські корупційні закони, і нічого не заважає, закон називають гарно, наприклад, підтримка «зеленої» енергетики або підтримка тепломереж, але реально у цих законах закладають удари по людях і бізнесу щодо підвищення тарифів на електроенергію і тепло.

Звертаюся зараз до українців. Немає в цьому залі жодного співчуття до того, що сьогодні переживає Україна і наш народ. Немає жодного відстоювання інтересів людей, настільки все тут корупціоновано і в бізнес перетворено, що, мені здається, нині вираз «кому війна, а кому мати рідна» уже став, на жаль, для України слоганом того, як рухається влада, а іноді і так звана опозиція.

Дорогі друзі, будь ласка, прошу, зараз я до людей звертаюся, аналізуйте, що приймається в цій Верховній Раді, не дивіться на назви проектів законів, а дивіться на їх сутність. І коли сьогодні найдешевша атомна електроенергія, ціна якої 59 копійок за кіловат, віддається корупційним структурам, а бізнесу продається за 21 гривню за кіловат, людям – за майже 5 гривень, от де корупція. Мільярди відмиваються на вашому горі, на вашому, скажімо, крайньому стані, такому тяжкому стані, ось що робиться. Тому аналізуйте, як кожна фракція і кожен народний депутат голосують.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федієнко Олександр, фракція «Слуга народу».
Будь ласка.

ФЕДІЄНКО О.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).
Прошу передати слово пані Борзовій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Борзова. Будь ласка.

БОРЗОВА І.Н., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (одномандатний виборчий округ № 14, Вінницька область, політична партія «Слуга народу»). Вітаю! Вітаю, шановні українці! Справедливість – це коли закон один для всіх. Так сказав Михайло Коцюбинський. Сьогодні хочу підтримати Вінницький державний педагогічний університет, його колектив, викладачів, студентів, усіх, для кого університет не просто місце роботи чи навчання, а справжня спільнота. Хочу, щоб зараз мене почули саме у Вінниці, у Міністерстві освіти і науки України. Будь-яка влада тимчасова, але довіра людей, справедливість рішень і повага до закону – це те, що або є, або втрачається надовго. Дії держави мають бути чесними та справедливими, а закон – на боці людей.

Завтра, 12 лютого, у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського мають відбутися вибори. Процедура запущена. Зареєстровано три кандидати. Виборчі органи сформовані. Станом на 9 лютого жодних скарг, жодних порушень, жодних підстав для зупинення виборів не було. Але сьогодні ми бачимо інше, бачимо свідомий зрив виборчого процесу, є ризик, що вибори до навчального закладу будуть відмінені. Вчора я отримала безпрецедентну кількість звернень від вінничан, від колективу, від вченої ради університету. Люди прямо говорять, що у вибори втручаються. Я не можу бути осторонь, коли в центрі країни у педагогічному університеті, що готує вчителів наших дітей, знецінюють саму ідею виборів.

Ми багато говоримо нині про демократію, наші захисники воюють за демократію, але демократія не починається з міжнародних форумів, вона починається і в університетській аудиторії, у виборчій кабінці, у праві людини зробити свій вибір. Я звернулася вже до Міністерства освіти і науки України і хочу закликати не допустити зриву виборів, не допустити втручання, зберегти автономію закладів вищої освіти, бо за нею – довіра людей до держави.

Звертаюся до колег у цьому залі: сьогодні це Вінниця, завтра – будь-який інший університет, тому наш обов'язок – захищати закон, вибір людей та принципи демократії завжди, без винятків.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Грищук Роман Павлович.
Леонов. Будь ласка, Олексію.

ЛЕОНОВ О.О., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 135, Одеська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, цього місяця має відбутися засідання Виконавчої ради Міжнародного валютного фонду, на якому ми очікуємо затвердження нової програми фінансування для України. Але поки є напруга щодо питання запровадження ПДВ для фізичних осіб – підприємців, час поговорити про це щиро та відповідально.

Чого від нас очікують МВФ і наші партнери? Відповідь: збільшення доходної частини державного бюджету. Думаю, що кожен народний депутат це розуміє, адже доходи бюджету – це видатки на оборону. Майже всі доходи держави у розмірі 2,8 трильйона гривень спрямовують на сектор безпеки та оборони. Є тільки один варіант для подальшого підвищення фінансування наших Збройних Сил – це збільшення надходжень до бюджету. Чи вирішує це завдання запровадження ПДВ для ФОП, які перетинають межу доходу в розмірі 1 мільйон гривень? Як показують експертні розрахунки, однозначно ні. ПДВ – це складний для адміністрування податок, його сплата вимагатиме запровадження повноцінного бухгалтерського обліку, і це тільки верхівка проблеми. За урядовими розрахунками, завдяки ПДВ для ФОП ми можемо отримати до державного бюджету додатково 40 мільярдів гривень. Але для того, щоб це сталося, ми повинні попередньо покласти на ФОП витрати у розмірі майже 115 мільярдів гривень. Де логіка?

Крім цього, є ще два ризики. Перший – це блокування податкових накладних, другий – це ухилення від оподаткування, коли будуть штучно занижуватися обсяги операцій або використовуватися податкові ями. Навряд чи підхід «з понад 1 мільйон гривень платять усі» можна вважати продуктивним. Замість збільшення надходжень до бюджету, ми ризикуємо зіткнутися з їх скороченням. Отже, непродуманий податковий експеримент може призвести до виникнення додаткових бюджетних дефіцитів, і покрити їх можна буде лише коштом додаткової допомоги з боку наших партнерів. Чи варто пояснювати, що такий сценарій навряд чи влаштує Європейський Союз та МВФ. Але чи є вихід?

Врегулювання питання з ПДВ є одним із завдань України на шляху до Європейського Союзу, тому пропоную саме це взяти за відправну точку. Ми погоджуємося із запровадженням ПДВ для ФОП, але це рішення має набути чинності тільки після вступу України до Європейського Союзу. При цьому за поріг ми беремо межу, яка діє нині саме в Європейському Союзі, – це 85-100 тисяч євро. Чи готові сьогодні наші підприємці до європейських податків? Ні, але наші підприємці точно готові до європейських стимулів розвитку бізнесу. Думаю, з таким підходом погодяться як наші підприємці, так і наші партнери з МВФ.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Літвінов Олександр, фракція «Слуга народу».
Будь ласка.

ЛІТВІНОВ О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 178, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Олександр Сергійовичу, прошу передати слово Лабі Михайлу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Лаба. Будь ласка.

ЛАБА М.М., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 70, Закарпатська область, політична партія «Слуга народу»). Четвертий рік аду, чотирнадцятий рік агресії росії проти України. Сьогодні перед нашими громадами стоять досить несподівані виклики щодо знищення інфраструктури, а це – менше коштів на сили оборони.

Шановні колеги, Верховна Рада України в умовах повномасштабної агресії російської федерації – це не лише законодавчий орган, ми маємо бути трибуною і голосом українського народу, народу, який намагається знищити наш ворог. Тому мій виступ – це передусім звернення до парламентаріїв – наших партнерів у війні проти російського агресора, і я звертаюся не з дипломатичною обережністю, а з розумінням відповідальності за людські життя.

Росія перетворила мирні переговори на зброю. Поки світ говорить, путін продовжує вбивати. Поки обговорюють формати, по всій Україні летять ракети. Останні кілька діб під прицілом західні регіони країни, а це за кілька десятків кілометрів від країн Євросоюзу. Закінчення війни і припинення жертв неможливо, доки на агресора не буде здійснено реальний болючий і системний тиск, усе інше – ілюзія миру. Ця війна екзистенційна. І кожен, хто сьогодні зберігає лояльні економічні чи політичні зв'язки з росією, хто закриває очі на обходи санкцій, у правовому сенсі стає співучасником, бо існує причинно-наслідковий зв'язок: гроші – ракети – смерті.

Нам терміново потрібні системи захисту неба не тільки для фронту, а й для цивільних, для дітей, для лікарень, для міст. Нам потрібні захист і відновлення критичної інфраструктури. Сьогодні Україна – це Арктика в центрі Європи, мерзнуть дорослі та малі, хворі та здорові. Чи ми повернулися в середньовіччя, шановні колеги?

Глибоке співчуття і глибока стурбованість, розтягнуті у часі наміри та повільне узгодження позицій – це мовчазне спостереження за лінчуванням країни, яка нині є вашим щитом, шановні наші колеги з парламентів-союзників, вашим ангелом-охоронцем у цьому геноциді. Наголошую, кожна година вашої бездіяльності, мовчання або вагань – це сотні загиблих українців і сотні мільйонів євро та доларів, знищених щодня через руйнування інфраструктури.

Будьте гіпердинамічними і стійкими поряд з Україною, бо зараз ще не на вашому полі бою це все проходить.

Цього тижня європейські лідери проводять ключові зустрічі щодо України та відносин із США. Європа здатна переломити ситуацію, стати єдиною зрілою та справді незалежною у прийнятті важливих рішень. З боку України готуються пропозиції першочергових оборонних дій, посилення співпраці та нарощування можливостей ВПК. Ми очікуємо сигналу з Мюнхена щодо гарантій членства України в Європейському Союзі. Це покаже, чи здатна Європа бути суб'єктною. Різна швидкість прийняття рішень означає більше втрат для самого ЄС, невикористані заморожені активи росії пряме тому підтвердження. Сьогодні ми очікуємо позитивного рішення Європарламенту щодо 90 мільярдів євро на потреби України та ліквідацію наслідків війни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Галина Михайлюк, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

МИХАЙЛЮК Г.О., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Прошу передати слово народному депутату Крейденку Володимирі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Крейденко. Будь ласка.

КРЕЙДЕНКО В.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Шановні колеги! Дорогі друзі! Останні дні для мешканців Києва та Київщини, зокрема для житлового масиву Троєщина, міст Борисполя, Броварів, стали великим випробуванням. Через постійні обстріли нашої енергетичної системи люди залишилися в холодних квартирах, без світла та можливості приготувати навіть елементарну вечерю. Саме в такі моменти проявляється справжня сила народу України, здатність згуртуватися навколо простої, але життєво необхідної допомоги.

Волонтери руху «Добробат» разом з нашими надійними партнерами розгорнули в цих місцях пункти підтримки, уже кілька тижнів там щодня готують гарячі обіди. За цей короткий час видано понад 70 тисяч порцій їжі. Це не просто статистика, це тисячі людей, які відчули, що вони не самі в цій темряві. Важливо, що ці пункти стали чимось більшим, ніж просто польовими кухнями, це місця, де мешканці можуть підзарядити свої телефони, щоб зателефонувати рідним, можливо, отримати психологічну допомогу.

Дуже важливо просто говорити з людьми і підтримувати одне одного. Я був на цих локаціях і бачив усе на власні очі. Крім того, я мав за честь

працювати пліч-о-пліч з нашими волонтерами на кухні, допомагати з роздачею. Знаєте, там немає часу для довгих розмов чи гучних гасел, там проста робота: нарізати овочі, налити гарячий суп, передати порцію літній людині чи мамі з дитиною.

Хочу щиро подякувати кожному волонтеру «Добробату», який долучився до цієї важливої ініціативи. Дякую міжнародним партнерам і всім благодійникам, чия допомога дає нам змогу працювати далі. Нас не можна залякати холодом чи відсутністю світла, поки ми тримаємося одне одного. Ця війна показала, що українці – це одна велика родина, яка завжди підставить плече. Вистоїмо, відбудуємо, перемаємо!

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Заремський. Будь ласка.

ЗАРЕМСЬКИЙ М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 202, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»). Прохання передати слово Данилу Гетманцеву.

ГЕТМАНЦЕВ Д.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні друзі! Сьогодні перед Україною, перед нашим народом стоїть дуже багато викликів. Серед них одним з найбільших є питання забезпечення доступним житлом наших людей. Я переконаний, що це один з найбільших запитів українців після питання миру. До війни у нас 350 тисяч сімей мешкали в комунальних квартирах, а більше 700 тисяч – орендували житло. Нині війна, велике вторгнення внесло, безперечно, свої корективи. Уже ми знаємо про 2,5 мільйона сімей, житло яких постраждало або було знищено.

На сьогодні діє прекрасна програма уряду «єОселя», але, безперечно, вона не вирішує і маленької долі тих запитів, які є, це краплина в морі. За всю свою історію завдяки цій програмі було надано лише понад 20 тисяч кредитів за потреби, за поданих заявок у півмільйона. Саме тому я переконаний, що забезпечення доступним житлом має стати магістральною програмою відновлення економіки України, вона повинна початися вже зараз, навіть до досягнення стійкого миру, і поширюватися передусім на вчителів, медиків, військових та багатодітні сім'ї, а не так, що за цією програмою «єОселя» дається можливість отримувати квартири прокурорським та іншим службовцям, які і так непогано заробляють, і так можуть дозволити собі житло.

Я переконаний у тому, що завдання, яке ми маємо поставити перед собою, – це щонайменше 1 мільйон квартир, і гроші, а це головне в цій програмі, ми маємо взяти від різних джерел, акумулювавши їх. Це, по-перше, детінізація, бо, безперечно, вона має стати таким джерелом. Це допомога наших партнерів.

Ми зараз ведемо про це перемовини. Але не останнє, а, можливо, найперше – це фондовий ринок, який нам потрібно оживити, оновити і який насамперед має стати джерелом фінансування цієї програми, і відповідно облигації внутрішньої державної позики, що також мають бути таким джерелом. Ця програма не тільки і не стільки навіть про соціальну підтримку, а про те, щоб ми прискорили, стимулювали розвиток будівельної галузі, створили нові робочі місця, а також суміжність будівельної галузі, дали можливість розвитку органам місцевого самоврядування.

Закликаю всіх присутніх народних депутатів, закликаю Кабінет Міністрів, який вже відгукнувся і ми з ним розробляємо цю програму, долучитися та об'єднати зусилля, щоб забезпечити наших людей доступним житлом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гринчук, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ГРИНЧУК О.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Сергію Козирю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Козир Сергій. Будь ласка.

КОЗИР С.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 184, Херсонська область, самовисуванець). Херсонщина. Шановні колеги! У липні минулого року постановою Кабінету Міністрів України № 815 було затверджено механізм дистанційного обстеження житла, яке є знищеним та розташоване в зоні бойових дій. На сьогодні ми бачимо, що це дуже актуальне питання для наших внутрішньо переміщених осіб. На жаль, це не працює.

Дуже багато звернень до мене як представника Херсонщини, як мажоритарника, що це не працює, комісії не можуть провести обстеження, не можуть дійти згоди з військовими, тому що будь-яке підняття літальних апаратів – дронів повинно бути погоджено з військовими. І тут усе, в принципі, правильно, військові займаються своєю справою, вони боронять нашу країну, але, на жаль, виконати таку соціально необхідну місію для людей неможливо.

Тому звертаюся до Кабінету Міністрів України: у реаліях, які є зараз, потрібно терміново розробити механізм, щоб дати можливість людям, які втратили своє житло, зазнали руйнування свого житла, отримати житло. На сьогодні ситуація така: комісія не може прийняти рішення, тому що не вистачає матеріалів фотозвіту. Використовувати супутниковий зв'язок, на жаль, не є доцільним, тому що не завжди це може дати повну оцінку зруйнованості або пошкодження майна і веде, зокрема, до питань з боку правоохоронних органів.

Що ми маємо нині? У прифронтових громадах комісії не можуть виїхати на місце. Дрон підняти неможливо без дозволу військових. На окупованих територіях доступу взагалі немає. Супутникові знімки не дають завжди повну інформацію.

Прошу Кабінет Міністрів терміново звернути на це увагу, доопрацювати постанову і дати можливість механізму запрацювати. Постанова діє півроку, але критичної маси людей, які можуть цим скористатися, на жаль, немає.

Дякую.

ГОРБЕНКО Р.О., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»*). Шановні друзі, сьогодні ми будемо заслуховувати голову Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), але, на жаль, питань не зможемо поставити. І тут саме питання щодо релокованого бізнесу, куди йому переїжджати? Там, де просто встановлюють: вартість електроенергії за січень 15 гривень за кіловат?.. Тобто «атомка» коштує втричі дешевше, імпорт коштує дешевше, а кому ж ця різниця? Ми знаємо, що цей орган незалежний, але треба перезавантажувати і вводити перевірку для таких керівників на поліграфі раз на два місяці. Надіюся на підтримку.

Дякую. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо за виступи.

Шановні колеги, переходимо до... У мене є заява від двох фракцій – «Слуга народу» та «Голос» – з вимогою оголосити перерву, яку готові замінити на виступ. Максим Дирдін виступатиме.

Далі буде виступ голови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Максим Дирдін. Будь ласка.

ДИРДІН М.Є., *голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (одномандатний виборчий округ № 132, Миколаївська область, політична партія «Слуга народу»*). Шановні колеги, прошу вашої уваги. Вчора парламент запросив голову НКРЕКП до парламенту, щоб він як посадова особа пояснив логіку підвищення ціни на електроенергію для бізнесу. Чому це важливо? Тому що ми отримуємо безліч звернень від бізнесу, підприємців про те, що в січні тарифи на електроенергію зросли, і це критично важливо для нашого бізнесу, для платників податків. Чому? Вони

кажуть, що кілька тижнів і будуть закриватися, не зможуть витягувати такий тариф. Вони усвідомлюють, що відбувається обстріл, мала електрогенерація, але держава має розуміти і піклуватися так само і про бізнес.

Ми як парламент хочемо отримати обґрунтовані та офіційні відповіді, зрозуміти логіку, чому все-таки були підвищені тарифи на електроенергію для бізнесу. Чому? Тому що всі питання спрямовуються до Верховної Ради, але ми як парламент наділили цими повноваженнями незалежний орган, який регулює цю сферу діяльності. І сьогодні, коли буде на трибуні Верховної Ради виступати керівник НКРЕКП, ми хочемо отримати відповіді на запитання: яка причина підвищення ціни на електроенергію для бізнесу і що очікувати в лютому та березні України, підприємцям, бізнесу?

Ми розуміємо, що живемо в нелегкий час, але все-таки повинні усвідомити, що маємо не нехтувати платниками податків, бізнесом, тими, які виживають у сьогоднішніх умовах, і думати насамперед про них, а не про ті умови, хто як виробляє і хто на чому хоче заробити в цей нелегкий час. Ми не повинні тут дозволяти у таких складних життєвих для країни і для бізнесу обставинах, щоб хтось мав змогу заробляти надприбутки.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, переходимо до наступного питання порядку денного, яке стосується запрошення Юрія Миколайовича Власенка.

Шановні колеги, 10 лютого 2026 року Верховною Радою відповідно до частини третьої статті 6, частини другої статті 34 Регламенту Верховної Ради України було прийнято рішення про запрошення на пленарне засідання голови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Юрія Миколайовича Власенка для надання інформації.

Шановні колеги, на трибуну для виступу до 5 хвилин запрошується голова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Юрій Миколайович Власенко. Будь ласка.

ВЛАСЕНКО Ю.М., голова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Добрий день, шановні народні депутати! Дякую за можливість виступити з трибуни Верховної Ради. Насамперед хочу звернути увагу на те, що необхідно чітко окреслити роль та повноваження НКРЕКП у процесі формування цін на електричну енергію. Регулятор не здійснює пряме встановлення ціни на електричну енергію для побутових споживачів. Для таких споживачів ціна формується ринковим шляхом на конкурентних сегментах ринку електричної енергії, передусім на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку. Наголошую, відповідно до повноважень НКРЕКП Регулятор безпосередньо встановлює зокрема тарифи на послуги з передачі та розподілу електричної енергії. Так на 2026 рік у грудні

ми затвердили відповідні тарифи на розподіл електричної енергії і на передачу, і протягом першого кварталу 2026 року вони поки не змінювалися. Це принципова позиція, оскільки будь-яка динаміка цін, яку ми спостерігаємо у платіжках, є похідною від ринкової кон'юнктури, а не результатом адміністративного регулювання зі сторони Регулятора.

Переходячи безпосередньо до причин зростання цін у зазначений період, хочу наголосити, що третя декада січня і перша декада лютого охарактеризувалися для енергосистеми України винятково складними умовами роботи. Ринок формувався у воєнних умовах із суттєвою зміною структури виробництва електричної енергії, дефіциту електричної енергії, який мав об'єктивний, а не спекулятивний характер.

Основною причиною цього дефіциту стали масовані ворожі атаки на об'єкти енергетичної інфраструктури. За вказаний період енергетична система України зазнала понад 30 ракетно-дронових атак. Наслідком таких атак стали як прямі фізичні пошкодження, так і вимушені обмеження в роботі окремих видів генерації з міркувань безпеки та стабільності системи.

У пікові періоди втрати допустимої генеруючої потужності сягали до 40 відсотків від обсягу фактичного споживання електричної енергії в країні. Це означає, що майже половина потреб споживання не могла бути покрита внутрішнім виробництвом без залучення аварійних резервів, імпорту або обмежень споживання. За таких умов зростання цін є об'єктивним економічним сигналом дефіциту ресурсу, а не результатом дисфункції ринку.

До того ж хочу звернути увагу на зовнішній фактор, який також суттєво вплинув на ситуацію. У той самий період було зафіксовано значне зростання цін на електричну енергію на суміжних ринках країн Європейського Союзу. Це призвело до того, що можливості імпорту електричної енергії в Україну були обмежені як фізично, так і економічно. Фактично Україна опинилася в умовах, коли дефіцит є синхронним як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, отже, механізм імпорту не міг відігравати стабілізуючу роль у повному обсязі.

У зв'язку з вищезазначеним з метою врегулювання надзвичайно складної ситуації в енергосистемі України урядом було прийнято низку рішень, як-от постанову Кабінету Міністрів від 15 січня 2026 року № 39 щодо подолання наслідків надзвичайної ситуації в енергосистемі зокрема шляхом лібералізації цін на ринку електричної енергії. Так у відповідності та тісній координації з урядом з урахуванням суттєвого зростання цін на електричну енергію у суміжних країнах Європейського Союзу Регулятором було прийнято рішення щодо часткової дерегуляції ринку електричної енергії України.

Зазначене рішення було своєчасним та обґрунтованим, оскільки дало змогу залучити додатковий обсяг імпортової електричної енергії. У першу декаду лютого до України було залучено рекордні обсяги імпортованої електричної енергії. Протягом лютого імпорт електричної енергії порівняно з початком січня зріс майже вдвічі. І щоденні обсяги імпорту сягнули значень близько 50 тисяч мегават-годин на добу. Це становить майже 20 відсотків добового споживання

електричної енергії. Зазначене рішення дало можливість знизити на півтори черги тривалість відключення електричної енергії у споживачів України. За таких умов ринок «на добу наперед» виконував свою базову функцію, відображав реальний баланс між попитом і допустимою пропозицією, і цінові сигнали в цей період були різними, однак напряму корелювалися станом енергосистеми та рівнем доступної генерації.

Слід наголосити, що причиною формування цін на ринку «на добу наперед» на більш високому рівні на початку лютого є значний дефіцит пропозицій на продаж насамперед з генерації...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, пане Юрію, за ваш виступ.

Кому? А, о'кей.

Ярослав Іванович Железняк – з процедури.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»).* Шановні колеги, не знаю, як вам цей виступ, але англійською мовою це називається гарно – салат слів. От якщо хтось почув пояснення того питання, з якого ми запрошували доповідача, а саме зростання цін на електроенергію для бізнесу, і не тільки для бізнесу... Я особисто дуже уважно слухав 5 хвилин, до речі, бачу, що промовець швидко нас покинув.

У мене звернення до колег народних депутатів. Дивіться, ми вже три роки говоримо про те, що процедура, коли ми запрошуємо посадовця і не можемо поставити запитання, абсолютно не працює. Скажіть, будь ласка, скільки років нам треба ще посидіти в парламенті, щоб нарешті для себе змінити Регламент Верховної Ради України і зробити його хоча б таким, щоб це не мало вигляд, знаєте, коли людина виходить і розповідає нам якусь маячню, вибачте, а ми не маємо можливості навіть поставити запитання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ярославе Івановичу. Не дуже зрозумів, що у вас з процедури.

Юлія Володимирівна Тимошенко. Будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні друзі! Щойно виступав керівник структури, яка встановлює тарифи в державі. Хочу сказати, що це структура, де найвища заробітна плата в Україні. Керівники отримують у середньому до 900 тисяч гривень на місяць. Ви уявляєте взагалі ці кошти, які платять нині цим керівникам? І вони ж допустили, що найдешевша атомна електроенергія продається виключно через посередників. За собівартості 59 копійок за кіловат бізнесу продають за ціною 21 гривня за кіловат.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що з процедури?

ТИМОШЕНКО Ю.В. Вважаю, що це, по суті, винищення українського бізнесу, тому що жодна європейська країна своєму бізнесу такі ціни на електроенергію не встановлює.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що у вас з процедури?

ТИМОШЕНКО Ю.В. І тому не просто...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Переходимо до розгляду питань порядку денного. Шановні колеги, прошу зайняти свої місця.

У нас дуже важливий законопроект для освітньої сфери. Це проект Закону «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» ([№ 13715](#)). Перше читання.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 147.

Рішення не прийнято.

Розглядаємо законопроект за повною процедурою, шановні колеги. Попрацюємо. Ми вже робили це 3 лютого, ті, хто тоді був, пам'ятають, як це, тому повторимо для тих, кого тоді не було.

Отже, колеги, процедура повного обговорення відповідно до статті 30 Регламенту Верховної Ради України включає: доповідь від авторів – до 10 хвилин, запитання доповідачу і відповіді на них – до 3 хвилин (по 1 хвилині на запитання і відповідь), співдоповідь представника головного комітету – до 5 хвилин, запитання співдоповідачу і відповіді на них – до 3 хвилин (по 1 хвилині на запитання), виступи від фракцій і груп – до 3 хвилин (вісім фракцій і груп – до 24 хвилин), виступи народних депутатів – до 3 хвилин кожному (6 хвилин), прийняття рішення – до 1 хвилини. Загалом 58 хвилин, шановні колеги.

Пропоную невідкладно приступити до цієї прекрасної парламентської процедури. Парламент – від слова «говорити», як ми пам'ятаємо, давайте тепер поговоримо.

Доповідає заступник міністра освіти і науки України Денис Ігорович Курбатов. Будь ласка, до 10 хвилин.

КУРБАТОВ Д.І., *заступник міністра освіти і науки України.* Добрий день, шановні народні депутати! З вашого дозволу, представляю проект Закону «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності». Він розроблений

з метою стимулювання інноваційної діяльності, формування нової національної інноваційної екосистеми, забезпечення сприятливих умов для створення інновацій і збільшення обсягів реалізованої інноваційної продукції. У свою чергу це сприятиме розбудові нової економіки України – економіки доданої вартості (*Шум у залі*).

Проект закону є фундаментальним та визначає правові, економічні, організаційні основи державного регулювання інноваційної діяльності та її підтримку державою. У законопроекті формується новий підхід держави до інновацій і передбачається оновлення та гармонізація законодавства з Європейським Союзом, пропонується запровадити комплексне і сучасне правове регулювання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, пане заступнику міністра, за вашу доповідь. Ми вважаємо, що ви її зробили.

Шановні колеги, у Києві оголошено повітряну тривогу. Прошу всіх перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття, яка на ваших робочих місцях. Продовження пленарного засідання розпочнеться через 15 хвилин після завершення повітряної тривоги. Прошу невідкладно пройти в укриття.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, завершилася повітряна тривога. Відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» ми продовжуємо наше пленарне засідання.

Нагадую, ми заслухали доповідь від авторів, і тепер у нас запитання до доповідача та відповіді на них.

Пане заступнику міністра Денисе Ігоровичу, запрошуємо вас на трибуну.

Прошу колег записатися на запитання (1 хвилина – для запитання, 1 хвилина – для відповіді).

Грищук, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ГРИЩУК Р.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 222, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Вітаю! Ми підтримуємо зазначений законопроект. Просто коротко, пане Денисе, поясніть ще раз, які види підтримки інноваційної діяльності закладені в цьому законопроекті.

КУРБАТОВ Д.І. Насправді це перший приклад, коли закладені прямі види підтримки. Це інноваційні ваучери, розбудова інноваційної інфраструктури в університетах, так звані центри досконалості, конкурси державної підтримки наукових досліджень, які мають інноваційне впровадження і повинні мати

масштабування. Тобто вперше держава закладає саме реальні інструменти, а не просто гасла.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колебошин Сергій, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

КОЛЕБОШИН С.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 140, Одеська область, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Пане заступнику, скажіть, будь ласка, у який спосіб цей законопроект відображає виклики сьогодення, виклики реальності з погляду військово-промислового комплексу, *military tech*, тих пріоритетів держави, які у нас існують зараз і, зрозуміло, будуть існувати ще багато років?

Дякую.

КУРБАТОВ Д.І. Дякую. Насправді переважна більшість інновацій у країні зараз – це *military tech*, це компанії, які розвиваються і працюють на фронт. Очевидно, що ті інструменти, які я назвав, уже запроваджуються урядом і працюють на цей напрям. Наприклад, механізм державного замовлення на науково-технічну продукцію, де у нас замовником є Міністерство оборони України, Grave1. Ми також будемо спеціальні дослідницькі центри оборонного спрямування, на це урядом закладено у цьому році 1 мільярд гривень. Це безпрецедентна підтримка саме цього напрямку – досліджень та інновацій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Степан Іванович Кубів, фракція «Європейська солідарність».

КУБІВ С.І., член Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановний пане головуєчий, прошу передати слово Олексію Гончаренку.

ГОНЧАРЕНКО О.О., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 137, Одеська область, самовисуванець). Дякую. У мене запитання до заступника міністра освіти і науки.

Перше. Сьогодні день жінок і дівчат у науці, тому я вітаю всіх. Переважно наші вчителі, взагалі освітяни – це жінки. У мене просте запитання: що відбувається з підвищенням зарплати на 30 відсотків? Десь люди вже почали отримувати, десь не платять. Дайте нам розуміння, як таке може бути в державі, що навіть цю програму і навіть це обіцяне насправді невелике підвищення відбувається якимось дуже дивним способом. Поясніть нам ситуацію, що відбувається.

І друге. Одразу прокоментуйте: що з іншими освітянами, не вчителями, що з бібліотекарями, медичними працівниками у школах, вихователями у садочках і так далі? Абсолютно мізерна, жалюгідна зарплата, яку сьогодні виплачує держава. Це нікуди не годиться. Дайте, будь ласка, коментар і відповіді на ці запитання.
Дякую.

КУРБАТОВ Д.І. Дякую за запитання. Я заступник міністра освіти і науки та відповідаю за питання щодо науки та інновацій. Скажу, що на цей рік ми запроваджуємо нову модель фінансування наукової сфери, зокрема передбачено підвищення заробітних плат науковців, які показують результат. Ці кошти уже спрямовують у регіони. Минулого тижня прийнято відповідну постанову, усі виплати будуть здійснені з січня.

Стосовно заробітних плат учителів. Знаю, що цей процес також іде, не завжди він спрацьовує на місцях, тому що все-таки школи підпорядковуються місцевим органам влади, але уряд працює з ними для того, щоб учителі відчули державну підтримку в тому обсязі, в якому вона закладена в державний бюджет.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, пане Курбатов. Прошу вас на місце. Дякую. Пане Денисе, відповіді на запитання надані, можете проходити на своє місце.

Для співдоповіді від комітету запрошується голова підкомітету Комітету з питань освіти, науки та інновацій Валерій Вікторович Колюх. Будь ласка, до 5 хвилин.

КОЛЮХ В.В., *голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 92, Київська область, політична партія «Слуга народу»).* Шановні колеги, минулого року ми з вами за результатами розгляду в першому читанні прийняли за основу проект Закону «Про пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності». Він готується до другого читання в профільному Комітеті з питань освіти, науки та інновацій.

Проект Закону «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» (№ 13715) є послідовним у процесі підтримки наукових досліджень, інноваційної діяльності, тому я просив би, і комітет прийняв відповідне рішення, підтримати його за результатами розгляду в першому читанні.

Ми прийняли 24 жовтня 2025 року рішення, до речі, це було одностайно, рекомендувати за результатами розгляду в першому читанні прийняти цей законопроект за основу. Дуже прошу підтримати його. Презентацію вам провів профільний заступник міністра освіти і науки.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зачекайте, пане Валерію, поверніться, будь ласка. Ще будуть запитання до співдоповідача, 3 хвилини (1 хвилина – для запитання, 1 хвилина – для відповіді).

Шановні колеги, запишіться, будь ласка, на запитання до співдоповідача. Михайло Михайлович Цимбалюк, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Прошу передати слово Івану Кириленку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Григорович Кириленко. Будь ласка.

КИРИЛЕНКО І.Г., член Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Я у своєму виступі про це ще скажу, але до колеги звернуся з однією пропозицією. Такий закон буде пустим і абсолютно нульовим, поки там не з'явиться європейський розділ, конкретні гроші під конкретні інноваційні напрями, бо все інше це просто імітація. За минулий рік на наукову, науково-технічну діяльність, інновації, інвестиційний розвиток, інтелект, технологічні прориви фінансування становило 0,17 відсотка від 1,9 відсотка ВВП, що було передбачено в базовому законі десять років тому. Це про щось та говорить. Якщо до другого читання ми не доопрацюємо законопроект, то знову буде імітація стратегії.

Дякую.

КОЛЮХ В.В. Мені відповідати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, треба відповідати.

КОЛЮХ В.В. Іване Григоровичу, цілком погоджуюся з вашою реплікою. Дійсно, без грошей такий закон важко буде реалізувати, але ми сподіваємося, що у повоєнний період у нас будуть гроші і на інноваційну діяльність. Також варто розуміти, що сама інноваційна діяльність у науці може бути прибутковою.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колєбошин, наступне запитання. Будь ласка, Сергію.

КОЛєБОШИН С.В. Дякую. Насамперед хочу подякувати вам, Валерію Вікторовичу, за ту велику роботу, яку ви як голова підкомітету здійснили, щоб цей законопроект з'явився в сесійному залі.

Фактично моє запитання трохи дублює запитання шановного Івана Григоровича. Які основні доопрацювання мають бути в цьому законопроекті до

другого читання, якщо він буде підтриманий у першому читанні? І також хочу звернути вашу увагу як людини, яка курує цей законопроект, на проактивнішу роль залучення Міністерства економіки, доквілля та сільського господарства України, бо ми розуміємо, що не тільки Міністерство освіти і науки має відповідати за цей законопроект. Міністерство освіти і науки України може бути основним реалізатором, але ми говоримо про інновації, інновації в державі, інновації в економіці, інновації в управлінні. Тому хотілося б більш проактивної ролі саме цього міністерства.

Дякую.

КОЛЮХ В.В. Дякую за запитання. Стосовно доопрацювання законопроекту до другого читання. Думаю, що це буде спільна робота і Комітету з питань освіти, науки та інновацій, і Комітету з питань економічного розвитку, тому що інновації – це сфера, яка торкається економіки зокрема.

Стосовно того, що і як потрібно допрацьовувати у законопроекті до другого читання. Розумію, що такий закон дійсно може сприяти розвитку інноваційної діяльності, але для його кращої реалізації потрібно все-таки запровадити стимули або преференції для інноваційної діяльності в різних сферах економіки. Якщо ці стимули будуть, то закон буде діяти.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо за співповідь, пане Валерію Вікторовичу.

Шановні колеги, запишіться, будь ласка, на виступи з трибуни від фракцій і груп, до 3 хвилин.

Степан Іванович Кубів, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

КУБІВ С.І. Шановний пане головуєчий, прошу передати слово Софії Федині.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Софія Романівна Федина. Будь ласка.

ФЕДИНА С.Р., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Сьогодні ми розглядаємо проект Закону «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності». Чесно кажучи, саме слово «інновація» звучить дуже гарно і потрібно, але, якщо заглибитися в той проект, який є, треба говорити не гаслами, а показувати реальні дії. А в наших реаліях це перешкоджання інноваціям, блокування розробок на рівні бюрократії, фактичний саботаж, особливо стосовно інновацій в оборонній сфері. У нас тисячі стартапів, інженерів, волонтерських ініціатив, завдяки яким створюються дрони, засоби РЕБ, системи зв'язку, військові технології, інші необхідні технології. Але, за великим рахунком, замість спрощення процедур і підтримки цієї діяльності,

люди стикаються з непрозорими конкурсами, дублюванням повноважень органів, декларативними нормами замість механізмів прямої дії.

Якщо вчитатися в цей законопроект, то згідно з ним створюються нові структури, які дублюють функції тих, що вже існують. У ньому не надається ані чітких інструментів, ані податкових стимулів, ані програм, які працюють, ані реальних гарантій співфінансування. Нам розказують про надію, що наступного року будуть гроші, але в тих реаліях, коли ви дерибаните гроші на «хотелки» друзів Президента або самого Президента, жодних грошей у нас точно не буде. У результаті в нас є розмиті формулювання, концентрація повноважень в органах виконавчої влади.

Найгірше, що викликає занепокоєння норма, за якої у разі відмінностей застосовуються правила міжнародних договорів. Це відкриває можливість імплементації домовленостей, зміст яких парламент не може бачити повністю. Я скажу прямо. Суспільство має знати, чи не використовується безпосередньо цей конкретний законопроект для легалізації таємних домовленостей, таємної частини так званої ресурсної угоди між Україною та США. Бо якщо існують якісь міжнародні домовленості чи зобов'язання, вони мають бути відкритими, якщо є окремі умови, вони мають бути ратифіковані Верховною Радою, а для цього парламент як мінімум має розуміти, про що йдеться, а не впихати це в якийсь рамковий закон про інновації. Ми маємо пам'ятати, що інновації – це не для прикриття політичних домовленостей. Тут питання обороноздатності, питання економічної безпеки, питання нашого майбутнього і суверенітету.

Ми як фракція «Європейська солідарність» готові підтримати законопроект про реальні інновації, але цього разу підтримувати те, що створює ризики концентрації влади, правової невизначеності і непрозорих міжнародних механізмів, неможливо. І як вам, товариство, «бізнес-ангели»? Вчитайтесь в законопроект, можливо, ви свого ангела там і знайдете.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Григорович Кириленко, фракція «Батьківщина».
Будь ласка.

КИРИЛЕНКО І.Г. Шановні колеги, подивіться на анотацію до цього законопроекту. Міністерство фінансів України зазначає, що зауважень немає. Коли немає зауважень у Міністерства фінансів, можна це кидати в макулатуру. Це означає нуль фінансування, це означає декларації, це означає просту імітацію за прекрасною назвою, за переконливим сюжетом.

Друзі, 10 років тому в цьому залі на ура при повній урядовій трибуні був ухвалений чудовий фундаментальний Закон «Про наукову і науково-технічну діяльність», яким було передбачено все, і найголовніше – 1,9 відсотка ВВП спрямовується на технологічні прориви, на інновацію, на інтелектуальну перевагу України у цій сфері. За 10 років кожен рік рівно в 10 разів менше. Скільки разів у цьому залі звучала сентенція та істина: страшного ворога можна перемогти тільки інтелектуально, тільки інноваційно, тільки технологічно.

Ресурсно перемогти неможливо. І що у відповідь? У відповідь – ті самі 0,17 відсотка.

У мене в руках дані з цифрами Національного наукового центру, що займається інноваційною діяльністю. Молодий учений, який тільки переступив поріг, отримує заробітну плату 6 тисяч гривень з копійками. Через 10 років кандидат наук, доцент – трохи більше 10 тисяч гривень. Минуло 20 років, доктор наук, професор – трохи більше 16 тисяч гривень. Я запитую: щось зміниться після прийняття цього законопроекту? Каже, нічого.

Друзі, про досвід Ізраїлю часто звучало з цієї трибуни: 6 відсотків ВВП – на науково-технічну діяльність, технологічні прориви. У 35 разів більше, ніж в Україні, зважаючи, що Ізраїль територіально майже в 30 разів менший за Україну, має таке саме оточення, як і ми зараз, навіть більш вороже, з перших років свого існування весь час у стані війни. Друзі, вони нікого не бояться, бо технологічно вже перемогли усіх. Якщо говорити про фактичні цифри, бо ВВП Ізраїлю більше, ніж України, в 70 разів більше спрямовується на технології, на прориви, на інновацію, на інтелектуальну перевагу над своїми опонентами. Ну, що ще можна сказати? *No comments.*

Якщо ми до другого читання не зробимо такі речі, якщо не виправимо і не введемо розділ реального фінансування там, де будуть прориви, а далі ставлю три крапки. Якщо до другого читання не виправимо, це буде пустий закон.

У першому читанні ми його підтримати не можемо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Інна Романівна Совсун, фракція «Голос». Будь ласка.

СОВСУН І.Р., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Фракція «Голос». Шановні колеги, одразу скажу, що фракція «Голос» буде підтримувати цей законопроект. Ним пропонується рух уперед, пропонуються нові підходи, нові ідеї, нові визначення щодо інноваційної діяльності. Саме тому, безперечно, його підтримувати треба.

Чи є що в законопроекті покращувати? Так, безперечно, є. Як, зрештою, у будь-якому законопроекті, який розглядає цей зал. Треба конструктивно працювати, думати над тим, як цей законопроект покращити, удосконалити.

Погоджуюся з тими, хто каже, що для того, щоб такий закон почав діяти, необхідні реальні ресурси в систему науки, в систему інновацій. Це, друзі, наше з вами рішення, зрештою саме ми з вами ухвалюємо бюджет. Саме Верховна Рада десятиліттями ухвалює бюджети, в яких зокрема на науку ніколи немає адекватного фінансування. Дуже дивно когось іншого звинувачувати в тому, що на науку виділено мало грошей, якщо за бюджети, в яких грошей так критично мало, голосує більшість у цьому залі.

Так само дивно говорити про те, що в цьому залі надзвичайно переживають за науку і дуже сильно захищають українську науку в умовах, коли

буквально минулого тижня одного з наших колег народного депутата України посадили за те, що він займався дерибаном землі Національної академії аграрних наук України. Це все теж є правда цієї системи науки та інновацій, з якою ми маємо справу. Так, вона складна, так, у ній присутня корупція, але, з іншого боку, ми без неї як країна не виживемо. Ми як країна повинні бути сучасними, інноваційними і в це вкладати гроші, ресурси, політичний капітал зрештою, а не перейматися тим, хто і як вчергове може заробити на якомусь дерибані землі Національної академії аграрних наук України.

Друзі, давайте працювати над цим законопроектом, а не виголошувати гарні лозунги. Давайте, дійсно, забезпечувати науку та інновації реальним фінансуванням. Тоді, можливо, ми перестанемо з цієї трибуни десятиліттями бідкатися про те, що в країні чомусь немає наукових досліджень або науковці отримують низьку заробітну плату. Це в наших з вами руках, тому давайте над цим працювати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федір Володимирович Веніславський, фракція «Слуга народу».

Роман Грищук. Будь ласка.

ГРИЩУК Р.П. Шановні колеги! Ми зараз розглядаємо проект Закону «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності», і комусь може здатися, що це якесь виключне питання освіти і науки. Насправді це не так. Інновації – це питання національної безпеки України. Як тільки швидкість інновацій та технологій реалізується в державі, ми одразу це бачимо на полі бою. Як тільки з'являються українські морські дрони, зникає російський морський флот. На жаль, це працює і в зворотному напрямку. Як тільки наш ворог переважає технологічно, в інноваціях, ми це відчуваємо, ми відчуваємо це дуже болісно і бачимо це на карті *DeepState*.

Науку та інновації під час війни потрібно підтримувати навіть більше, ніж у мирний час. Тут уже неодноразово звучало 0,17 ганебних відсотка ВВП – на фінансування науки. З такою сумою війну не виграти. З такою сумою ми не можемо реально розвивати інновації в нашій країні.

Наука не повинна бути просто в стіл, наука не повинна бути для галочки, наукові дослідження мають працювати тут і зараз на нашу перемогу. Що для цього потрібно? Потрібно, щоб прикладні наукові дослідження реалізовувалися і впроваджувалися швидко, і там, де є ця можливість, комерціалізувалися.

Що ми як держава можемо зробити? Перше. Чіткі та зрозумілі правила гри, де інтерес і захищеність має кожний винахідник, інноватор, інвестор і держава. Друге. Державна підтримка. Цим законопроектом саме розробляються і показуються державні програми підтримки інноваційної діяльності. Вони різні. Звичайно, вони мають бути наповнені коштами. І це теж завдання нашого парламенту.

Шановні колеги, тут дуже просто: або ми підтримуємо освіту, науку та інновації, або нас як держави не буде. Дуже прошу підтримати цей законопроект у першому читанні, а до другого його доопрацюють.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скороход Анна Костянтинівна, група «Партія «За майбутнє». Будь ласка.

СКОРОХОД А.К., член Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 93, Київська область, політична партія «Слуга народу»). Колеги, інновації – це, звичайно, дуже важливо, але в нас уже є «інвестиційні няні», тут нам пропонують «бізнес-ангелів». Як ви думаєте, а нам люди не скажуть, що ми просто держава, яка жодної підтримки не надає, а тільки знищує бізнес?

Подивіться, що відбувається з різними галузями. У нас собівартість товару набагато вища, ніж товар, завезений з Європи або інших країн. Де підтримка з боку держави? Ми говоримо про інновації, а де гроші? Хтось виділив гроші на те, щоб підтримати навіть бізнес, який існує? Хтось виділяє гроші на ці інновації? Це звичайні декларативні закони, які ні до чого не приведуть. Вони тільки вводять смішні терміни, з яких люди сміються. Замість отримання дійсної допомоги від держави, замість реальної підтримки бізнесу, який ледве виживає, ми з вами приймаємо декларативні закони і підвищуємо податки. Це все, на що здатна наша влада. З такими діями ми нікуди не вийдемо і ні до яких інновацій не дійдемо.

Колеги, дійсно, треба все підтримувати, але перед тим, як створювати щось нове, давайте підтримаємо тих, хто вже існує.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас ще не виступали від групи «Довіра». Буде хтось виступати? Від груп «Платформа за життя та мир» і «Відновлення України»? О'кей.

Виступи від фракцій і груп завершено. Переходимо до виступів народних депутатів по 3 хвилини (6 хвилин), тобто 3 хвилини кожному.

Шановні колеги, запишіться, будь ласка, на виступи.

Ростислав Павленко, фракція «Європейська солідарність».

ПАВЛЕНКО Р.М., член Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Дякую. Прошу передати слово Олексію Гончаренку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Олексійович Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Ми розглядаємо законопроект про науку і освіту. Знаєте, це все класно – ці законопроекти, які ми з вами тут розглядаємо. Але які результати? От пообіцяли вчителям підвищення зарплати на 30 відсотків з 1 січня, а далі з 1 вересня ще підвищення. І що ви думаєте, отримали вчителі підвищення зарплати, от реальне, на 30 відсотків? На жаль, у багатьох випадках, найімовірніше в більшості випадків, – ні, не отримали. Відбувається що завгодно. У деяких областях взагалі скажуть: немає ще грошей, не надійшли. У деяких громадах підвищують на ці відсотки, але забирають доплату за престижність, яка була раніше, і далі оце, вибачте, шахер-махер, ціль якого одна: не дати, не підвищити, не додати вчителю нічого, бо це ж учитель. Це ж не друзі Президента, не правоохоронці, не Державна служба фінансового моніторингу України, яка у нас на держфінтуризм перетворилася: Танзанія, Мексика і так далі. Їм гроші потрібні, а українському вчителю, українському солдату не вистачає, розумієте, українському пенсіонеру і так далі, і так далі не вистачає. І вчителю знову не вистачає. Це катастрофа, тому що вкотре дурять учителів. Так не можна ставитися до освітян.

Ми говоримо про учителів, а є ж й інші освітяни. А що з ними? Учителів дурять, але хоча б є якась надія, що, може, ми разом з вами якимось тут дотиснемо, все-таки закладені в бюджет гроші, тобто вчителі побачать хоч якийсь реальне підвищення. А що з бібліотекарями? Що з психологами? Що з медпрацівниками, які працюють у школах? Вони отримують абсолютно жалюгідні зарплати. Що з вихователями у дитячих садочках? Коли на них держава зверне хоч якусь увагу? Соромно сказати, скільки ці люди отримують, які зарплати. Якщо взагалі це можна назвати словом «заробітна плата», це скоріше якийсь знущення й імітація, що їм начебто щось виплачують, тому що нормальною зарплатою це назвати не можна.

Якщо ми хочемо щось змінити в українській освіті, в українській науці, а без цього, без освіти, не повернуться люди з Європи, коли не будуть знати, де вчитимуться їх діти, та без освіти взагалі Україні нічого не світить. Сьогодні українську освіту витягують скоріше такі проекти, як-от Гончаренко центри по всій Україні, а держава повернулася п'ятою точкою до української освіти і так і стоїть. Ганьба!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Ар'єв, фракція «Європейська солідарність».

АР'ЄВ В.І., член Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Гео Леросу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гео Лерос. Будь ласка.

ЛЕРОС Г.Б., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Добрий день, шановні українці! Добрий день, пане Президенте! Сподіваюся, ви дивитеся трансляцію засідання Верховної Ради України. До речі, пане Президенте, вас давно не було у Верховній Раді, приходьте, не бійтеся, я залюбки вас зустріну.

Тепер поговоримо про статтю у *Financial Times*, яка сьогодні вийшла, що у травні плануються вибори Президента України та референдум. Останній раз, коли пан Президент незадовго до повномасштабного вторгнення виходив та про щось попереджав українців, це було про те, що в травні ми всі повинні готувати шашлики, жодного нападу не буде. Пане Президенте, ви тоді забули попередити українців, що росія планує напасти на Україну. Десятки тисяч людей, цивільного населення, у Маріуполі загинули, бо ви їх забули попередити, але свого кента Міндіча ви не забули попередити, щоб він утік з України.

Тепер, пане Президенте, поговоримо про те, що ви не забули. У зв'язку з тим, що ви плануєте переобратися, стати ще раз Президентом України і остаточно перетворити українців на рабів, нагадаємо людям, пане Президенте, що ви не підготувалися до війни, а це ваша персональна відповідальність. Ваші друзі – корупціонери. Бізнесмен Сергій Ваганян підтвердив, що передавав Баканову десятки мільйонів доларів, які потім передавалися до Офісу Президента України. Пане Президенте, це ваш друг, ваша відповідальність, ви повністю відповідаєте, бо риба гниє з голови. Тому, якщо ви думаєте, пане Президенте, 24 лютого сказати про те, що вибори плануються в травні, не забудьте нагадати українцям, яким ви фіговим Президентом виявилися.

Далі, пане Президенте, у мене до вас конкретне запитання. Чому досі не звільнені полонені з «Азовсталі»? Чому ви не подаєте списки про їх звільнення? Саме Офіс Президента це робить, пане Президенте. Чи ви боїтеся, що полонені з «Азовсталі» прийдуть до вашого Офісу Президента і спитають: як так сталося, що оборонні закупівлі на десятки мільярдів гривень не виконані, а ви будете котеджи разом з вашим кумом Чернишовим? Ось що вони у вас будуть питати.

Пане Президенте, ідіть у відставку, бо Президент ви херовий.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Лерос, прошу все-таки у наступних виступах утриматися від непарламентської лексики, щось вона у вас постійно спостерігається. Ми змушені будемо зупиняти такі виступи.

Шановні колеги, у нас ще буде підсумкове слово доповідача. Наскільки я знаю, від комітету немає бажання виступати, а от від авторів пан заступник міністра Курбатов має ще 3 хвилини на додаткові аргументи щодо голосування.

Запросіть, будь ласка, народних депутатів до залу, через 3 хвилини будемо голосувати.

КУРБАТОВ Д.І. Шановні народні депутати, дякую за підтримку і критику. Звертаюся до залу, цей законопроект фундаментальний, ним вводиться

дуже велика низка понять європейської інноваційної екосистеми, що дасть змогу залучати в Україну інвестиції не тільки з державного бюджету, а від приватного капіталу, міжнародних партнерів. Зазначу, що бюджет на наукові дослідження, завдяки зокрема Верховній Раді, у цьому році, рік у рік, зріс на 41 відсоток. Вперше ми з вами збільшуємо фінансування вчених і установ, окрема програма базового фінансування за результатами – 3 мільярди гривень, додатково заклали на цей рік побудову перших оборонних дослідницьких центрів на 1 мільярд гривень. Насправді Україна нарощує фінансування, і уряд та Верховна Рада підтримали цей бюджет і ці проекти.

Закликаю зал підтримати цей законопроект, тому що це наша спільна з вами робота і відповідальність, щоб закласти фундаментальні основи для розвитку інновацій. І 0,17 відсотка – це дуже мало, але без залучення зовнішніх коштів ми не зможемо підвищити фінансування науково-інноваційної сфери. Щодо тих 6 відсотків, які має Ізраїль, то 4 з тих 6 відсотків – це недержавні, небюджетні кошти, це кошти інноваційних підприємств, міжнародних венчурних фондів, «бізнес-ангелів». Я почув критику, але насправді це усталене поняття, фактично це приватний інвестор в інновації, у всьому світі він має таку назву.

Ще раз велике прохання до народних депутатів підтримати цей проект закону для того, щоб ми почали розбудову інноваційної діяльності в Україні і наростили фінансування необхідних країні розробок та обороноздатності.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Переходимо до прийняття рішень.

Шановні колеги, спочатку все-таки пропоную провести сигнальне голосування, щоб ми зрозуміли перспективи цього законопроекту. Прошу зайняти свої місця.

Шановні колеги, відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України пропоную провести сигнальне голосування. Нагадую, необхідно одночасно утримувати сенсорну кнопку та зелену кнопку «За» до появи результатів голосування на табло.

Прошу взяти участь у сигнальному голосуванні.

«За» – 218.

Проголосували: за – 218, утрималися – 22.

Гришук – з процедури. Будь ласка.

ГРИЩУК Р.П. Шановні колеги, ми бачимо, провівши сигнальне голосування, що не вистачає восьми голосів за законопроект. Пропонується прийняти його в першому читанні, а не за основу та в цілому. Проголосуйте за нього в першому читанні, дайте ці вісім голосів. Що ми зараз збиваємо? Що не приймаємо? Про підтримку інноваційної діяльності. Друзі, дайте ці голоси, давайте приймемо цей законопроект за основу, а далі доопрацюємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Переходимо до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» ([№ 13715](#)) за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України. Прошу голосувати.

«За» – 234.

Рішення прийнято.

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

Геращенко – з процедури. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги, сподіваюся, ви зараз подякуєте фракції «Європейська солідарність», яка врятувала цей законопроект (*Оплески*). Дякую.

Тепер пропозиції. Ми пропонуємо змінити черговість розгляду питань, щоб були результативні голосування, і перейти зараз до розгляду законопроектів [№ 13574](#) – щодо надання відстрочки від призову на військову службу, [№ 14144](#) – щодо вшанування пам'яті співвітчизників, які загинули внаслідок збройної агресії, потім – проекту постанови про звернення Верховної Ради України щодо холодомору. А вже після цього перейти до законопроекту [№ 14025](#). Наша фракція просто не буде підтримувати законопроект № 14025.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо.

Ставлю на голосування пропозицію Ірини Володимирівни Геращенко про зміну черговості розгляду питань порядку денного. Прошу голосувати.

«За» – 157.

Рішення не прийнято.

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

Переходимо до наступного питання порядку денного. Це проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про банки і банківську діяльність» щодо впровадження міжнародного автоматичного обміну інформацією про доходи, отримані через цифрові платформи» ([№ 14025](#))... (*Шум у залі*). А, ще виступ Юлії Володимирівни. Вибачте. Так, можемо перерватися.

Шановні колеги, надійшла заява від фракції «Батьківщина» і групи «Партія «За майбутнє» з вимогою оголосити перерву, яку готові замінити на виступ.

Юлія Володимирівна Тимошенко. Будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Фракція «Батьківщина». Насправді ми попросили перерву і маємо 3 хвилини для виступу саме щодо законопроекту № 14025, який зараз будемо обговорювати і трошки пізніше голосувати, для того щоб сказати про цей реально антиєвропейський і абсолютно недопустимий законопроект.

Давайте одразу з вами погодимо, що те, як називається законопроект, абсолютно не має жодного стосунку до його змісту. Цей законопроект про те, що всупереч європейській практиці встановлюється ставка оподаткування доходів у розмірі 5 відсотків (просто подумайте) для фізичних осіб, тобто для українців, які свої спожиті речі від бідності перепродають, наприклад, на OLX.

Скажіть, будь ласка, у той час, коли ви приймаєте в цьому залі повністю проолігархічні закони про «інвест-нянь», якими звільняєте від оподаткування великі корпорації, що можуть вільно платити податки, коли ви приймаєте закони про спеціальні зони, куди запускаєте своїх і там можна зовсім не платити податки, коли ви приймаєте закон, яким, наприклад, не просто звільняєте від оподаткування олігархію, а ще і 30 відсотків їх інвестицій з бюджету повертаєте, цей законопроект про те, як накласти 5 відсотків на людей за продаж речей. Скажіть, будь ласка, після того, як хотіли оподаткувати ПДВ ФОП, після того, як вводяться податки для звичайних людей на будь-що, вам не нагадує зараз цей законопроект, по суті, геноцид середнього українського класу, а ще більше взагалі ліквідацію українського народу. Скільки ще знущань буде над народом в Україні? Я ще раз кажу, це суперечить спеціальній Директиві 2011/16/ЄС, якою прямо забороняється це оподатковувати. Німеччина, Франція забороняють це оподатковувати. То це означає спеціальні вимоги для України, які нищать українців, нищать людей.

Прошу, дорогі друзі, звертаюся до всіх: не голосуйте за цей законопроект проти людей і проти зокрема європейської практики. Тільки проти, жодного голосу за.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Шановні колеги, є пропозиція – з процедури. Я так розумію, вона більш консенсусна (*Шум у залі*). Ми не почали розгляд.

Роман Гришук. Будь ласка.

ГРИЩУК Р.П. Шановний пане головуючий, у мене пропозиція перейти зараз до розгляду двох законопроектів – № 13574 (поданий на повторне друге читання) і № 14144 (поданий на друге читання). Ці законопроекти чекають нашого рішення, щодо них, я так розумію, є консенсус, ми можемо швидко їх прийняти. Давайте їх зараз розглянемо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування пропозицію Романа Грищука про зміну черговості розгляду питань порядку денного і перехід зараз до законопроектів № 13574 і № 14144. Прошу голосувати.

«За» – 221.

Рішення не прийнято.

Власенко Сергій – з процедури. Будь ласка, Сергію Володимировичу.

ВЛАСЕНКО С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, шановний пане головуючий. Шановні колеги, вчора ми з вами побачили і почули виступ наших колег із Комітету з питань молоді і спорту, і від мене пролунала пропозиція підготувати Звернення Верховної Ради України до Міжнародного олімпійського комітету. Наскільки я розумію, проект постанови ([№ 15027](#)) про Звернення до Міжнародного олімпійського комітету підготовлений. Його розглянув комітет.

Розумію, що немає рішення Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп з цього питання, але вчора було, по суті, консенсусне рішення Верховної Ради, щоб сьогодні розглянути це питання, оскільки саме зараз проходять перемовини Національного олімпійського комітету України з Міжнародним олімпійським комітетом щодо дозволу нашим спортсменам виступати у шоломах, на яких зображені наші загиблі спортсмени. Це важливо зробити сьогодні, колеги, завтра може бути пізно. Тому прошу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Разумков – з процедури. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Олександр Сергійовичу, у нас зараз якась чехарда, ми намагаємося змінити порядок денний. Погоджувальна рада депутатських фракцій і груп визначила порядок денний, зараз має розглядатися проект закону щодо підвищення податків, введення нових податків. Давайте голосувати, які проблеми? Ну, хто за це захоче голосувати – хай голосує, хто ні – то ні. Навіщо ми намагаємося... Ви ж кажете: визначилася Погоджувальна рада. Визначилася?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, абсолютно правильно.

РАЗУМКОВ Д.О. Тоді потрібно працювати відповідно до тих рішень.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, давайте.

РАЗУМКОВ Д.О. Нехай потім усі побачать, хто за що проголосував.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, Дмитре Олександровичу, тільки ми інколи змінюємо послідовність розгляду питань.

Сергію Володимировичу, щодо проекту постанови № 15027. У нас зараз є домовленість, що після, наприклад, військового і меморіального питань ми проведемо засідання Погоджувальної ради і швидко приймемо рішення. Далі включимо це питання до порядку денного і розглянемо два проекти постанов відповідно про Олімпійські ігри і про звернення щодо створення небезпечних умов життя для українців.

Гео Лерос – з процедури. Будь ласка.

ЛЕРОС Г.Б. Дякую, пане головуєчий. У мене до вас запитання. Півтора року тому мене було позбавлено права перебувати у стінах Верховної Ради майже на рік через те, що я використав слово «гниди», вибачте. Це воші означає, як уже суд потім підтвердив. У мене до вас запитання. У вас ставлення до цього слова змінилося чи ні? Можна його використовувати?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановний пане колего Лерос, це було рішення Верховної Ради, а до цього регламентного комітету. У мене особисто навряд чи було якесь ставлення до цього слова.

Мотовиловець – з процедури (*Шум у залі*).

Пане Лерос, ми не можемо постійно... Давайте спочатку Мотовиловець, а потім ви.

Мотовиловець – з процедури. Будь ласка.

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу змінити черговість розгляду питань і перейти зараз до обговорення проекту Закону «Про внесення зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації деяким категоріям громадян» (№ 13574).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Перейти до цього законопроекту, так?

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, ставлю на голосування пропозицію Андрія Вікторовича Мотовиловця про зміну черговості розгляду питань порядку денного і перехід до законопроекту № 13574. Прошу голосувати.

«За» – 237.

Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду цього...

З процедури – Лерос, і переходимо до розгляду цього питання.

Ще Гончаренко, потім – Ірина Володимирівна.

ЛЕРОС Г.Б. Дякую, пане головуєчий. Минулого тижня було розслідування «Української правди» про те, як, вибачте, феєсбешна гнида Єрмак зустрічається з чинним радником Президента України Камишіним...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що у вас з процедури?

ЛЕРОС Г.Б. Прошу поставити на голосування пропозицію про запрошення завтра на 12 годину радника Президента України Камишіна для доповіді про те, з якою метою він зустрічається з фігурантом спецоперації «Мідас», корупціонером, зрадником, феєсбешником Єрмаком?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування пропозицію Гео Лероса так, як він її озвучив. Прошу голосувати.

«За» – 47.

Рішення не прийнято.

Гончаренко – з процедури. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Шановні колеги, як ми дізналися, голова Державної служби фінансового моніторингу України свій робочий час у цьому році переважно проводить у місті Аруша (Танзанія), там національні парки, навколо носороги, слони і так далі. Зараз – у Мексиці, там теж дуже складна робота, ми розуміємо, і дуже важлива. Це лідери з відмивання коштів, очевидно, і за прозорістю – Мексика, Танзанія, там багато чому можна навчитися у мексиканських картелів, напевно, і не тільки.

Тож у мене пропозиція: давайте на завтра на 12 годину запросимо на засідання Верховної Ради міністра фінансів України пана Марченка, який відповідно до законодавства координує діяльність Держфінмоніторингу, для того, щоб він повідомив, як так трапилося, що Держфінмоніторинг має таке

гарне життя, і найкраще своє життя проживає його керівник, і тоді, коли українці замерзають, він у Танзанії, Мексиці, Люксембурзі, Берні, Парижі і так далі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування пропозицію Олексія Олексійовича Гончаренка так, як він її озвучив. Прошу голосувати.

«За» – 87.

Рішення не прийнято.

Переходимо до розгляду проекту Закону «Про внесення зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації деяким категоріям громадян» ([№ 13574](#)). Це повторне друге читання.

Від комітету на трибуну запрошується голова підкомітету Федір Володимирович Веніславський.

Отже, у нас ситуація така: одна поправка від представників фракції «Європейська солідарність», яку озвучить Ірина Володимирівна Геращенко – 3 хвилини; одна поправка для врахування від Галини Миколаївни Третьякової, також Галина Миколаївна буде наполягати на голосуванні поправки для підтвердження; Мар'яна Володимирівна Безугла, виступ 5 хвилин; Мазурашу, виступ 5 хвилин; Івченко, виступ 5 хвилин. Одна поправка. Добре.

Тоді спочатку Ірина Володимирівна, і далі по ходу.

Поправка 75. Ірино Володимирівно, 3 хвилини. Правильно я розумію? Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Колеги, знаєте, ми не часто кажемо, що це хороший законопроект. Це правильний, хороший законопроект. А зараз прошу вашої уваги і прошу підтримати одну дуже правильну поправку.

Поправка 75. Послухайте, чого вона стосується і зрозумієте, що її треба підтримувати. Цим законопроектом пропонується відстрочка на 12 місяців від призову для молодих людей віком від 18 до 24 років, які підписали річний контракт. Ми пропонуємо справедливість (поправка 75), щоб ця відстрочка була до досягнення ними 25 років. Розумієте, якщо люди захочуть перепідписати контракт, вони це зроблять. Якщо люди віддали державі, точніше, відслужили рік до 25 років, вони мають право на загальних умовах до 25 років мати цю відстрочку. Просимо підтримати поправку 75.

Дуже дякую.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки

(загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Колеги, ця поправка, як ми вже минулого разу сказали, стосується того, що молоді люди, які пройшли військову службу, переходять із категорії призовників до категорії військовозобов'язаних. Крім тих молодих людей, які уклали річні контракти, до категорії військовозобов'язаних належать і ті, хто, наприклад, служив строкову військову службу з 18 до 19 років. Є ще інші люди, які вже є військовозобов'язаними, якщо вони, наприклад, пройшли військову кафедру. Тому ця поправка комітетом була відхилена.

Прохання комітету залишити саме в цій редакції, тобто ті молоді люди, яким було обіцяно річний контракт і 12 місяців відпочинку, мають на це право. І ми це так у законопроекті сформулювали.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування пропозицію Ірини Володимирівни Геращенко про врахування поправки 75 авторства її та колег. Комітетом вона відхилена. Прошу голосувати.

«За» – 125.

Рішення не прийнято.

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

Далі давайте тоді виступи.

Поправка 123, здається. Галина Миколаївна Третякова. Будь ласка.

ТРЕТЯКОВА Г.М., голова Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів *(загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)*. Дякую. Шановні народні депутати, у мене пропозиція: врахувати поправку 123. Розповім, про що вона. Насамперед хочу, щоб Комітет з питань національної безпеки... Поправка 127? Так, поправка 127. Щоб Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки не вносив до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» поправки, якими знімаються граничні вікові межі для роботи на державній службі, а якщо вносив, то узгоджував це з відповідним комітетом.

Стосовно поправки 127. У ній пропонується встановити, що у період дії воєнного стану та протягом двох років після його припинення або скасування гранична вікова межа перебування на державній службі застосовується з урахуванням підвищення такої межі на п'ять років до чинних норм, а не зносити цю норму повністю, як передбачається поправкою 124.

У мене велике прохання підтримати зеленою кнопкою поправку 127, а червоною – проголосувати поправку 124. Прошу поставити це на голосування.

Позицію комітету теж бажано почути.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, ставлю на голосування пропозицію...

Федоре Володимировичу, прокоментуйте, будь ласка.

Колеги, займіть, будь ласка, свої місця, бо зараз будемо голосувати.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Колеги, дійсно, Комітет Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки вчора на своєму засіданні підтримав схожу за змістом поправку 124. Але поправка, яку сьогодні озвучила пані Галина, більш системна і зважена щодо вирішення того питання, на яке була спрямована ця законодавча пропозиція.

Справді, враховуючи, що в умовах воєнного стану на державній службі не завжди можуть бути ті молоді люди, які до досягнення граничного віку перебувають у Збройних Силах України, відповідно вони не можуть бути прийняті на державну службу, є певна категорія осіб, які з досягненням 70-річного віку можуть ефективно виконувати свої функції.

Прошу підтримати законодавчу пропозицію, яку сьогодні озвучила пані Третякова, тобто підтримати поправку 127, але після цього необхідно буде поставити на підтвердження і не підтримувати поправку 124.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування пропозицію Галини Миколаївни Третякової про врахування поправки 127 її авторства. Комітетом вона відхилена. Пояснення сторін ви почули. Прошу голосувати.

«За» – 240.

Рішення прийнято.

Поправку враховано.

Наприкінці поставимо на голосування для підтвердження поправку 124.

Далі у нас поправки і виступи.

Юлія Володимирівна Тимошенко, фракція «Батьківщина». Три поправки, 3 хвилини. П'ять? Замість п'яти поправок – 3 хвилини. Будь ласка, Юліє Володимирівно.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні колеги, я хотіла би привернути вашу увагу до суті цього законопроекту. Ви знаєте, що у нас мобілізація з 25 років. Це правильне рішення – з 25 років. Але дали право чоловікам віком від 18 до 25 років підписувати контракт на будь-який термін, починаючи з одного року. Молодь із задоволенням пішла підписувати ці контракти на один рік. Але з'ясувалося, що держава ще раз «киданула» нашу молодь, зробивши так, що ті молоді люди віком від 18 років, хто підписав контракт на один рік, одразу стали військовослужбовцями. І тепер, прийнявши такий закон, хочуть після того, як ця дитина – 18 років – відслужила один рік за контрактом, на 12 місяців дати їй відпустку, але після 12 місяців уже без жодного контракту мобілізувати цю молоду людину, починаючи, по суті, з 21 року. От що вони хочуть протягнути.

Цей законопроект повинен був мати інший вигляд. Нам не можна у такий спосіб знищувати бажання молодих людей підписувати контракт добровільно. Зараз цей процес зупинився, тому що вони зрозуміли, що держава обманула, і їх, навіть якщо вони відслужили один рік, роблять військовозобов'язаними, а після того без будь-якого контракту будуть мобілізувати.

Цей законопроект мав бути іншим: молоді люди віком від 18 до 25 років, які підписали контракт на рік, потім могли б абсолютно вільно підписувати або не підписувати контракт, до 25 років їх ніхто не міг би мобілізувати. Така поправка була оголошена (поправка 75), і цей зал її завалив. У мене запитання: ви що, реально хочете наших дітей з 18 років, які пішли добровільно, підписавши контракт на рік, зробити військовозобов'язаними? Щоб потім за ними співробітники ТЦК бігали, ловили за руки і тягнули на службу?

Дорогі друзі, з 25 років, і тому категорично не можна цього робити. Треба направити законопроект на повторне друге читання і дати гарантію, що якщо молоді люди віком від 18 до 25 років підписали контракт, то можуть далі його не продовжувати, а спокійно займатися навчанням чи іншими справами. Тому – на повторне друге читання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Федоре Володимировичу, 1 хвилина – відреагувати.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Шановні колеги, пропозиція, яка щойно прозвучала, і ті аргументи, які були висловлені, не відповідають дійсності. Річ у тому, що Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», яким передбачається, що молоді люди, які пройшли військову службу, переводяться зі статусу призовників до категорії військовозобов'язаних, ухвалено Верховною Радою, до складу якої входили ті колеги, які зараз закликають проти цього законопроекту. Ми нічого не змінювали, лише даємо право і виконуємо обіцянку, яку було надано молодим людям віком від 18 до 24 років, отримати річний відпочинок.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Мар'яна Володимирівна Безугла. Виступ з місця, 5 хвилин. Будь ласка.

БЕЗУГЛА М.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (одномандатний виборчий округ № 217, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Нагадаю, що я перша сказала, що проект «Контракт 18-24» – це буде просто обман людей. На жаль, так і відбувається. Законопроект, за який ми зараз змушені голосувати, – це хоча б якийсь відсоток виконання обіцянки, хоча б якесь хоч відтермінування, хоч відстрочка, але це не те, що обіцяли, коли закликали молодих хлопців підписати контракт. А обіцяли – рік відслужуши, і далі вільний. Це дійсно так, не виконали.

Нагадаю ще одне. Валерій Залужний був звільнений 8 лютого 2024 року, а Олександр Сирський призначений Головнокомандувачем Збройних Сил України попри численні сигнали, що це може мати катастрофічні наслідки, попри мою позицію як ініціаторки звільнення Залужного. Обіцяли, що Сирський

адаптується, поєднає свій класичний досвід із новими підходами, буде відкритий до взаємодії, розпочнеться реальна реформа війська, відвойовуватимемо своє та не відступатимемо. Президент особисто анонсував реформу війська, реалістичний і детальний план дій Збройних Сил України на 2024 рік, дієву систему ротацій. Це було конкретно сказано Президентом України як завдання Головнокомандувачу. «Авдіївка не повинна чекати, поки генерали з'ясують, де в них на складах застрягли дрони», – сказав Зеленський у 2024 році. Авдіївка стала першою жертвою. Жодних підготовлених рубежів. Наш відступ до Очеретиного. Далі ані Курахове, ані Селидове не були підготовлені. Паралельно ми утримували наступ на Курську область і змушували триматися людей за рахунок втрати кілометрів у Донецькій області. Пам'ятаю ці ешелони, які виводилися через Покровськ. Це були наші наступи.

За час керівництва Сирського фактично жодне з публічно поставлених Президентом завдань не було виконано системно. Навіть те, що зрештою відбулося, виконано через спротив і скандали. Яскравий приклад – створення Сил безпілотних систем (СБС), блокування законопроекту, саботаж передачі підрозділів, токсичні кадрові рішення з російськими паспортами. Лише після тиску – імітація підтримки. Навіть нині СБС не дають розгорнутися на весь фронт, щоб не посилювати фракцію дронщиків – наше майбутнє.

Розділяй і володарюй – ключовий принцип дворічного правління Головкама, знищення лідерів і потенційних лідерів, перетворення командирів бригад на тимчасових виконавців без волі та підтримки колективу. Спочатку блокування корпусної системи, а потім розрив корпусів, штаби за залишковим принципом, нові надбудови, неререформовані ТЦК та СП, що перетворилися на репресивні машини, і схематози. Ганьба! Водночас заперечень Генштабу щодо відкриття кордонів для молоді віком до 24 років не було. І це лише частина прикладів.

Сирський, якого у війську тихо ненавидять, перетворив армію на репресивну кріпацьку машину на ручному управлінні. Але головне запитання: чи сталася катастрофа? Чи стало гірше, ніж за Залужного? На жаль, маю сказати: ні, не стало. ТЦК, непідготовлена Авдіївка, кривавий наступ 2023 року на півдні, Бахмут і Маріуполь – це все було за Залужного. Курахове, Селидове, повторне вторгнення на Харківщину, Сумщину, прориви в Дніпропетровській області – за Сирського. Проблема не в прізвищах, не тільки у прізвищах, проблема у тому, що системної реформи війська досі не відбулося. Але і колапсу не сталося. Фронт за чотири роки повномасштабної війни не впав. Це насамперед завдяки нашому суспільству, нашій адвокації і тому, що з конфліктами і скандалами, але вдалося проштовхнути багато окремих проєктів. Це, дійсно, ключовий фактор, це те, як діє безпосередньо українське суспільство.

Але настав час нових лідерів. І якщо міністр оборони, наш вчергове новий міністр оборони Федоров не доведе Президенту, а Президент не наважиться на рішення, подальший регрес і колапс неминучі, а Збройні Сили перетворяться

на злочинне угруповання згори і на окремі приватні фактично військові компанії різного ступеня інноваційності внизу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юліє Володимирівно, у вас же поправки на підтвердження, тоді давайте ви в кінці виступите. Для врахування? Добре, зараз.

Юлія Володимирівна Тимошенко, дві поправки для врахування. Номери поправок скажіть, будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні колеги, я хочу, щоб подібний закон ви трошечки до своїх синів приклали. От уявіть собі, що це ваш син або ваша донька підписали контракт з 18 років на один рік, реально допомагаючи країні, і країна їх кинула, а потім позбавила права до 25 років не бути мобілізованими.

Ви до своїх дітей це прикладіть! Ну, коли ви за щось голосуєте, думайте про себе, про свої родини і думайте, що такі самі сини і доньки є в інших людей! Коли 1700 молодих людей з 18 років підписали контракт, а тепер вони обманом стали вже по суті військовослужбовцями. Контракт закінчився, 12 місяців їм дадуть відпочити, а потім насильно будуть мобілізувати. Не голосуйте за цей законопроект!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Цимбалюк – 3 хвилини та Івченко – 2 хвилини. Будь ласка.

Цимбалюк Михайло Михайлович. Немає.

Івченко Вадим – 2 хвилини (*Шум у залі*).

Ні-ні, Юліє Володимирівно, ви вже... (*Шум у залі*). На підтвердження потім будемо, ми ще до цього не дійшли.

Вадим Івченко – 2 хвилини. Будь ласка.

ІВЧЕНКО В.Є., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Колеги, Юлія Володимирівна права. Коли приймався закон і громадяни віком від 18 до 25 років підписували контракти, їм обіцяли, що вони деякий час послужать, а далі до 25 років будуть вільні, вони якось планували своє життя. Це перше.

Друге. Так, цим законопроектом робиться певне полегшення. Сьогоднішні контрактники віком від 18 до 25 років згідно з таким законом будуть мати право відстрочки на 12 місяців. Це певне полегшення. Хоча обман, який безпосередньо був під час прийняття попередніх законів... Ми маємо справедливо зробити так, щоб держава, коли бере зобов'язання, відповідала за свої слова, необхідно виправити норми в законі. А тут відбувається полегшення.

Третє. У цьому законопроекті виключили контроверсійну норму стосовно студентів. Тобто на сьогодні студент, який вступив у 24 або навіть у 25 років і має право на відстрочку, отримає її.

І наступне. Ми прийняли поправку Галини Третякової про те, що продовжується державна служба для людей, яким за 60 і 65 років.

У цьому законопроекті багато полегшень. Хоча повністю ми не робимо те, що обіцяли громадянам України. Мені здається, що потрібно безпосередньо виконувати те, що ми обіцяли, задля повної консолідації в залі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федоре Володимировичу, відповідь комітету.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Шановні колеги, хочу, щоб усі почули. Якщо ми сьогодні не ухвалимо цей законопроект, то молоді люди, які служать за контрактом, одразу після закінчення контракту будуть мобілізовані. Одразу! Саме тому зараз цей законопроект необхідно обов'язково підтримати. А ті пропозиції, які щойно лунали, можна оформити як окремий законопроект про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», передбачивши, що до 25 років ніхто не може бути мобілізований. Але це не є предметом цього законопроекту. Сьогодні цей законопроект обов'язково треба підтримати, тому що закінчуються річні контракти у тих молодих людей, які їх уклали. Для того щоб ми їх не обманули, до чого закликають колеги, цей законопроект треба ухвалити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Далі давайте так: пан Мазурашу, виступ 5 хвилин, за ним Дмитро Олександрович Разумков, потім Павло Андрійович Бакунець, після цього поправки на підтвердження (одна – від Галини Миколаївни і одна – від Юлії Володимирівни, я так розумію), а в кінці буде голосування.

Мазурашу – 5 хвилин. Будь ласка.

МАЗУРАШУ Г.Г., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (одномандатний виборчий округ № 203, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»). Фракція «Слуга народу», виборчий округ № 203, Чернівецька область. Звісно, хлопців, які стали на захист Вітчизни на добровільних засадах у віці від 18 до 24 років, треба підтримати, і не проблема це зробити. Ви ж розумієте, зокрема доповідач, до якого я ставлюся з великою повагою, що це було б прийнято вже давно, якби минулого разу не намагалися пропхати туди, протягнути через парламент норму про те, що у студентів, які старше 25 років, треба забрати відстрочку. Цього разу знову...

Не знаю, чому не можна просто по-чесному внести ті зміни, які хочеться внести, де є консенсус парламенту і готовність прийняти. Чому знову запхали норми, які стосуються державних службовців? Для чого? Що, не можна окремо зареєструвати законопроект, провести окрему норму. У нас є приклади, коли за нашої каденції, під час нашого скликання за декілька годин, напевно, це абсолютний рекорд, було зареєстровано законопроект, внесено і проголосовано

за основу та в цілому. Це абсолютний рекорд, який важко повторити, але це ж можна робити. Для чого весь час щось інше пхати поправками до цих законопроектів?

Я просто в шоці від того, що ми все одно шукаємо, як когось змусити захищати Вітчизну. Ви не розумієте, що це безперспективний вектор. Так ми ніби визнаємо, що в Україні немає більше людей, які готові захищати Вітчизну. Це не так. Ці люди є. Просто їм треба пропонувати адекватні умови. Є, я це стверджую на прикладі рідного округу, є атовці, є інші учасники бойових дій, які готові повернутися до сил оборони, але на адекватних умовах, не довічно, а на піврічний чи, о'кей, річний контракт. Чому ми не говоримо про підвищення мотивації для цих хлопців?

Ви знаєте, цими днями один благодійний фонд повідомив, що є сіткомети, нещасні сіткомети. Я передав цю інформацію помічникам, знайомим, друзям, які в армії, і всі сказали, що так, потрібні, дуже потрібні. У людей, виявляється, навіть таке елементарне в дефіциті, а ми говоримо тут про якісь такі речі.

Ми дотепер не індексували виплати військовослужбовцям. Хто з вас не знає, який приблизно курс долара чи євро, коли ми прагнемо входження до Європейського Союзу, був 28 лютого 2022 року, коли запроваджувалися доплати 30 і 100 тисяч гривень, і який сьогодні курс. Ми не розуміємо, що це приблизно вдвічі менше по суті, по змісту цих коштів? Чому ми про це не говоримо? Є навіть згода, я спілкувався з багатьма військовими, вони сприйняли б, якби цю різницю індексації віддавали б державними облігаціями. Ні, ми цього не розглядаємо. Ми навіть запровадити оце нульове розмитнення для учасників бойових дій (УБД), елементарно, одне авто з обмеженням у ціні, але і цього не робимо. Чому? У чому проблема?

Коли наш герой Ігор Герасименко займався цим питанням, йому сказали, що не можна підтримати, бо забагато, виявляється, «лівих» УБД. Вітаю вас, у нас забагато «лівих» УБД. Є інший законопроект, яким пропонується нульове розмитнення запровадити для тих, хто був поранений. Ну, до цих же немає питань. Ні, все одно не підтримується.

Чому ми не думаємо про мотивацію, а лише про те, як загнати когось в армію? Звідки у вас ця психологія рабовласників з'явилася? Я особливо звертаюся до «слуг народу», до тих, які обрані за списком партії «Слуга народу». Як виборець я вас запитую: коли ви перетворилися зі слуг на рабовласників? Чому у нас все крутиться навколо того, як когось загнати, змусити? Ми ж адекватні люди. Якщо ви хочете загнати і підтримуєте це, то, будь ласка, ідіть добровільно, як зробили це Рудик, інші колеги з парламенту, на добровільних засадах вони стали на захист Вітчизни, навіть з порушенням норм законодавства. У чому проблема? Уявіть себе на місці тих, кому ми маємо служити, «слуги народу». Вони бояться навіть вийти з хати, щоб не зустріти «бусифікаторів», а ви думаєте, що вони будуть захищати Вітчизну. Ці люди можуть приносити користь справі оборони роботою в тилу, а ми закриваємо очі на те, що за ними женуться і змушують їх іти в тінь, тікати з рідної країни.

Наш Президент Володимир Олександрович днями знову сказав, що в Україні рабства немає. Вітаю вас, Володимире Олександровичу, виявляється, у нас є рабство для тих, які військовозобов'язані. Рабство є. Немає рабства лише для тих, які не військовозобов'язані. Що з нами робиться? Коли ви перетворилися зі «слуг народу» на рабовласників? Почуйте, будь ласка, це неправильний вектор.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитро Олександрович Разумков – 7 хвилин, одна поправка для врахування. Скажіть тільки номер поправки. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Шановні колеги! У парламенті якась така традиція, як більше збрехати військовим, як кожного разу придумати щось, щоб вони себе відчували кинутими. Не покинутими, а кинутими. Історія повторюється раз у раз.

Я хотів би вам нагадати, що 18 грудня 2024 року мали бути закони про демобілізацію. Зараз лютий 2026-го – закону немає і не буде. Де законопроект нашої команди «Розумна політика» про ротацію шість на шість? Немає. Де додаткова відпустка? Немає. Де законопроект, що при підписанні першого контракту виплачується 1 мільйон гривень для того, щоб ліквідувати ганебне явище – «бусифікацію»? Уже влада почала називати так званий процес мобілізації «бусифікацією», тому що це правда. Перетворили це на колосальний бізнес, який сьогодні становить від 2 до 3 мільярдів євро на рік. А ми говоримо про те, де взяти гроші, якщо нам їх не дасть Міжнародний валютний фонд. Просто закрити тему ТЦК, скоротити в два рази співробітників і половину відправити на фронт, щоб вони особисто показали, як будуть воювати. Не тих, хто фронт пройшов, але там дуже багато людей, які взагалі не знають, в якій частині країни та війна іде і де той фронт. Хай вони покажуть спочатку. Тому що воювати з жінками, зокрема в тилу, це дуже легко. Це перше.

Друге питання. Скажіть мені, будь ласка, а що у нас з додатковою відпусткою? А що у нас з контрактною армією? Зараз уже почав і Зеленський про це говорити. Так є наш законопроект. Є законопроект, дається доручення міністру оборони щось там підготувати. Нічого не треба готувати, берете проект закону команди «Розумна політика», у комітеті доопрацьовуєте його і вносите на розгляд залу. Хочете, до другого читання внесіть свої поправки, від Президента, від кого завгодно, доопрацюйте, якщо вас щось не влаштовує, та прийміть. А то ще будете півроку його доопрацьовувати, а це не дасть жодного результату, знову все закінчиться на рівні розмов.

Третє. Так само зараз даються доручення щодо ТЦК, а треба було приймати наші поправки у 2024 році про те, що співробітники ТЦК повинні представлятися, не мають права носити балаклави, зобов'язані носити боді-камери і можна їх знімати. Якийсь дивний у нас підхід: на фронті ніхто не боїться, окрім спецпризначенців, сфотографуватися без балаклави, зате Київ і Львів стали найнебезпечнішими містами для співробітників ТЦК. Що це за історія взагалі?

Далі. Ви не лише військових, а і народ намагаєтеся цими законопроектами обманути, м'яко кажучи.

До військових повернемося. Минулого разу ви заклали в законопроекті норму про те, що якщо хлопець у 18 років підписав контракт, маючи відстрочку до 25 років, відслужив рік, у 19 років демобілізувався, то у 20 років ви його вже без запитань, хоче він – не хоче, може – не може, буде – не буде, мобілізуєте і відправляєте до лав Збройних Сил України. Ви всі тут дружно бігали та розповідали про те, що не дали проголосувати. Так ви ж їх знову кинули. Ви їх кинули, тому що сказали: підписуйте «Контракт 18-24» і через рік вам буде демобілізація. Я вже мовчу, що це аморально стосовно тих, хто пішов добровольцем у 18 років у 2022 році, на початку повномаштабки, і зараз таких привілеїв не має. Він не може через три, майже через чотири роки війни сказати: все, хлопці, я теж хочу трошки відпочити, хочу демобілізуватися. У нього таких прав немає, хоча він уже чотири роки воює. Це з точки зору людської моралі абсолютно неправильний підхід, плювання в очі людям.

Паралельно ви ще намагаєтеся створити додаткові механізми заробітку для ТЦК. У цей законопроект у попередніх версіях почали вносити норми про те, щоб забрати можливість навчатися у тих, кому 25 років плюс, у технікумах, коледжах, університетах, інститутах. Ви ж не боретеся з корупцією, через яку людям, які не хочуть вчитися, дається змога туди вступити. Не боретеся. Ви боретеся з людьми, забираючи у них таку можливість. Фактично ви створюєте умови, коли їх відраховують з вишів, щоб у них з'явилася необхідність шукати нову схему, якщо вони дійсно ховалися там, а не навчалися, як це зробити або втекти за кордон. Тобто «обілетіть» їх по другому колу. Оце єдині норми, які ви намагаєтеся зачхати в законопроекти.

Гарна ж назва законопроекту – «Про внесення зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації деяким категоріям громадян». А ви ж навпаки робите так, щоб таких категорій стало менше, а корупції стало більше. У вашому комітеті лежать усі законопроекти, зокрема і про демобілізацію. Їх немає, вони не розглядаються.

Давайте повернемося до цього законопроекту. Скажіть мені, будь ласка, от поправка 73 нашої команди «Розумна політика», у якій ідеться про таке. Якщо хлопець 18 років вступив до лав Збройних Сил України, відвоював рік, віддав свій борг державі, назвемо це так, і в 19 років звільнився згідно з прийнятими сьогодні нормами, то чому ви вважаєте, що маєте право через рік мобілізувати його, тобто у 20 років, якщо до цього у нього взагалі була можливість сидіти вдома до 25 років. До 25 років!

Ви точно так кинули людей з історією про обмежено придатних. Ви їх повиводили з цих категорій, і сьогодні вони змушені воювати з 18, 19, 20 років, хоча об'єктивно є відстрочка до 25 років. Чому ви знову ділите суспільство на категорії, на сорти? Так не можна, це не підходить.

Колеги, будь ласка, я вас дуже прошу врахувати поправку, що стосується молодих хлопців, які сьогодні долучилися до лав Збройних Сил України.

Поправка 73. Нею дається можливість, якщо людина звільнилася зі служби, виконавши свій обов'язок і рік відвоювавши у Збройних Силах України, далі самостійно обирати: піти в 21, 22, 23 роки, або держава матиме право знову її призвати у 25 років. Це чесно. Тому що, коли запускався проект «Контракт 18-24», ніхто не сказав, що піди на рік, а через рік тебе знову зможуть мобілізувати. Це кидок, вибачте за непарламентський вислів.

Будь ласка, підтримайте нашу поправку 73, щоб справедливість все-таки була.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будете наполягати на голосуванні поправки, Дмитре Олександровичу? Номер ще раз скажіть, будь ласка. Дайте 1 хвилину Разумкову. Поправка 73?

РАЗУМКОВ Д.О. Я так розумію, що поправка 73, тому що у комітеті теж дивний підхід, вони постійно змінюють таблицю. Вчора вони всю її змінили. До чорта поправок, ви хоч би якось повідомляли про це. Як народні депутати мають її вивчати, за ніч чи як? Чи ви навмисно робите, щоб ввести всіх в оману?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитре Олександровичу...

РАЗУМКОВ Д.О. Якщо я не помиляюся, це поправка 73. Але нехай підтвердить представник комітету.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федоре Володимировичу, можете підтвердити? Тому що поправку 73 враховано редакційно.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Комітет нічого не змінював за ніч. Дійсно, поправка 73 авторства Дмитра Разумкова та інших народних депутатів.

Позиція комітету була вже озвучена. Хочу відреагувати на аргументацію, яку Дмитро Олександрович щойно навів. Він абсолютно правильно, до речі, сказав, що ухвалення цієї поправки призведе до соціальної нерівності, тому що ті молоді люди, які пішли добровольцями у 18 років, не будуть мати право на звільнення з військової служби на відміну від тих, хто уклав річний контракт. Це по-перше.

По-друге. Ніхто нікого не обманював. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», яким передбачається, що молоді люди, які пройшли військову підготовку, переводяться з категорії призовників до категорії військовозобов'язаних, діє вже десятків років. Усі це знали, ніхто нікого не обманював. Але для того, щоб дати можливість цим молодим людям відпочити рік, ми і пропонуємо цей законопроект.

Хочу підкреслити, що жодних інших положень, крім річного відпочинку для тих, хто уклав річний контракт, у цьому законопроекті, в принципі, немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування пропозицію Дмитра Олександровича Разумкова про врахування повністю врахованої редакційно поправки 73. Комітетом вона врахована редакційно. Позицію комітету ви почули. Прошу голосувати.

«За» – 129.

Рішення не прийнято.

Зараз, почекайте.

Павло Андрійович Бакунець. Будете наполягати на голосуванні поправки чи тільки озвучите?.. Будете, добре. Скажіть її номер. Будь ласка.

БАКУНЕЦЬ П.А., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 122, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Поправка 84. Вона врахована частково. Щодо неї я хотів би повідомити вас, дорогі колеги, про справедливість. Так, дійсно, ті, хто мав контракт і він закінчився в період, коли людині ще не виповнилося 25 років, матимуть відстрочку лише на один рік. Це несправедливо, як і говорили попередні колеги. Нам потрібно зробити так, щоб до 25 років, якщо у людини закінчився контракт, її ніхто не призивав, як й інших хлопців, а після досягнення 25 років вона мала один рік відстрочки. Це, навпаки, збільшить кількість контрактів серед молодих людей. Ми дякуємо і тим молодим людям, які вже підписали контракти, вони заслуговують на повагу від суспільства, на повагу від цього залу і на справедливість.

Прошу поставити цю поправку на голосування для повного її врахування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павле Андрійовичу, поправка 74 іншого авторства. А, поправка 84, вибачте. Так, вона авторства Павла Андрійовича Бакунця.

Ставлю на голосування пропозицію Павла Андрійовича Бакунця про повне врахування поправки 84 його авторства. Комітетом вона врахована частково. Чекайте, ще позиція комітету.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Позиція комітету: залишити в редакції комітету, тому що це повністю дублює те, про що я щойно сказав. Це питання може бути вирішено шляхом ухвалення окремого закону. Сьогодні ми говоримо про річний відпочинок для молодих людей віком від 18 до 24 років, які уклали річний контракт. Прохання залишити поправку врахованою частково.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставлю на голосування поправку 84 для повного її врахування. Прошу голосувати.

«За» – 160.

Рішення не прийнято.

Далі пані Інна Совсун. Наполягаєте на врахуванні поправки 21, так?

СОВСУН І.Р. Не буду наполягати на голосуванні поправки, але не можу не сказати. Шановні колеги, давайте перестанемо називати дітьми дорослих чоловіків, які, на відміну від більшості присутніх у цьому залі, стали на захист нашої країни. Вони вийшли нас із вами захищати, вони – не діти, вони – наші з вами герої. І ці герої заслуговують на те, щоб ми виконали дану їм обіцянку і надали один рік відстрочки, бо це саме те, що ми з вами їм пообіцяли, і те, що треба виконувати. А якщо колеги тут, у залі, страшенно переймаються тим, щоб їх не мобілізували, ну, друзі, ви можете мобілізуватися самі, можуть мобілізуватися ваші чоловіки, ваші діти. І тоді нам не треба буде мобілізувати тих, хто вже відслужив.

Давайте говорити чесно, хтось в армії має служити. Зараз ми тут дуже палко говоримо про те, хто не має служити, кому надати відстрочку, кого забронювати, що завгодно ще. Давайте чесно в цьому залі говорити також про те, що хтось-таки повинен служити. Про це теж треба буде чесно говорити, а не займатися постійно популізмом за рахунок...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування пропозицію Інни Романівни Совсун (*Шум у залі*). А, не ставимо? О'кей.

Тоді ми завершили з поправками для врахування. Далі в нас поправки на підтвердження: Юлія Володимирівна Тимошенко – дві поправки і Галина Миколаївна Третякова – одна поправка.

Юлія Володимирівна Тимошенко. Номери поправок скажіть. Будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Прошу 2 хвилини для виступу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дві хвилини?

ТИМОШЕНКО Ю.В. У вас у листі це є. Я не буду наполягати на голосуванні поправок.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скажіть номери поправок.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Прошу 2 хвилини для виступу і не буду наполягати на голосуванні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не будете наполягати? Добре. Виступ 2 хвилини.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні народні депутати, насамперед давайте чесно скажемо, те, що молодим людям з 18 років, які підписали контракт на рік, потім дають тільки 12 місяців відпустки, а далі їх ТЦК за ноги буде тягнути, хоча їм виповниться тільки 21 рік, – це не покращення для них. Якщо сьогодні ви цей законопроект приймете, то забетонуете цю несправедливість, розумієте? Ви практично зробите це нормою.

По-перше, 1700 молодих людей, які підписали контракт, будуть обмануті. Замість того щоб до 25 років дати нормально і спокійно їм займатися своїми справами, ТЦК буде їх примусово мобілізувати, тому це не покращення, це обман.

По-друге, якщо ви цей законопроект зараз приймете, то інші молоді люди з 18 років не підуть підписувати ці контракти, ви армію залишите без додаткової сили – бійців, людей, які готові захищати Україну.

Моя пропозиція така, дуже прошу всіх пристати на неї, лише на один тиждень направити цей законопроект на повторне друге читання і під час цього повторного другого читання усвідомлено врахувати для всіх без винятку військовослужбовців, які підписують контракт з 18 до 25 років, дати їм право, щоб до 25 років після завершення контракту їх не мобілізували насильно. Це єдина справедливість, яка буде.

Дуже вас прошу не голосувати зараз за цей законопроект, проголосувати за те, щоб направити його на повторне друге читання та встановити реальну справедливість і врахувати реальну пропозицію для молоді, а не обман.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитро Олександрович Разумков. Яка поправка? Три хвилини? Дві? Увімкніть мікрофон.

РАЗУМКОВ Д.О. Олександр Сергійовичу, спочатку поправки від 309 до 315. Прошу дати 3 хвилини для виступу, і потім я ще проситиму одну поправку поставити на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Разумков – 3 хвилини. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Дякую. Обнулите час, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Час з початку. Прошу.

РАЗУМКОВ Д.О. Колеги, на жаль, ви не проголосували ані за мою поправку, ані за поправки інших колег, які порушували питання про те, щоб після того, як людина віком від 18 до 24 років відслужила, дати їй можливість (може вона через рік знову захоче) не бути мобілізованою до 25 років відповідно до чинного сьогодні законодавства. Спробую пояснити, до чого це призведе.

Перше. Молоді люди віком від 18 до 22 років, яким ви відкрили виїзд, подивившись на сьогоднішнє голосування, просто встануть і поїдуть.

Друге. Якщо людина у 18 років мобілізувалася, до 19 років послужила, далі не планує це робити у 20 років, то вона збере валізу, забере гроші та рідних і виїде за кордон. Такими рішеннями ви не просто не допомагаєте наповненню Збройних Сил України, не просто не допомагаєте стимулюванню, тому що коли ви сказали «а», не може не бути «б», але ви ще робите так, щоб ці люди просто

полишили державу і виїхали за межі нашої країни або почали ховатися, шукати собі бронь, заносити комусь хабаря для того, щоб вирішити це питання.

Сьогодні пролунало багато різних ідей, пропозицій. Це важливий проект закону, ми маємо виконати свою обіцянку, дійсно, зробити по справедливості і за законом. А ви, його автори, зараз займаєтеся еквілібристикою і намагаєтеся знову, як шулери, ввести, на жаль, молодь в оману, сказавши приходь. Вони ж не віслюки, щоб показати їм моркву і сподіватися, що вони за нею підуть. Українська молодь розумна, вона краще нас з вами читає наші закони і зрозуміє, де її вирішили кинути. Це не збільшить кількість хлопців і дівчат у Збройних Силах України, а призведе до відтоку молоді з нашої держави, крім того, залишить такий дуже гіркий присмак у тих, хто вже підписав контракт і зрозумів, що його кинули на маршrutі.

Будь ласка, не підтримуйте таке рішення, давайте виправимо цю помилку. Хочете, давайте виправимо її завтра, але не можна це робити так, як пропонується сьогодні, інакше це призведе реально до негативних наслідків.

На цих поправках я не буду наполягати, але окремо прошу поставити поправку 124 на підтвердження. Олександр Сергійовичу, дайте мені, будь ласка, 1 хвилину.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Разумков – 2 хвилини. Назвіть номер поправки.

РАЗУМКОВ Д.О. Поправка 124. Поправкою фактично передбачається незастосування граничної вікової межі перебування на державній службі у період дії воєнного стану та протягом двох років після його припинення чи скасування. Тобто дається змога перебувати на державній службі безстроково незалежно від віку. Скажіть, будь ласка, в чому логіка? Я ще зрозумів би, якби ви це приймали на період дії воєнного стану, а ви пропонуєте ще два роки після, не встановлюєте якусь межу. Розумію, якщо була б межа, наприклад, 65 років, о'кей. За цих обставин у нас є схожі норми, це працює і буде працювати далі, і ви фактично у такий спосіб закриваєте... Ми багато говоримо про молодь, про те, щоб вона приходила працювати на користь держави, на майбутнє і тому подібне. Ми прийняли купу всього для того, щоб обмежити будь-яке бажання приходити на державну службу і молоді, і не лише молоді, люди з бізнесу так само не хочуть іти. Але ви такими поправками ще й блокуєте, тому що більше посад державної служби не стає, але у вас залишаються там люди. Так, я розумію, що, можливо, хтось і відповідає цим посадам, але так теж не можна, ви фактично не виконуєте норми закону.

Будь ласка, шановні колеги, якщо ми хочемо, щоб молодь приходила на державну службу, мала бронь, працювала на користь держави, зокрема після того, як прослужить за «Контрактом 18-24», то така поправка не повинна бути підтверджена.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федоре Володимировичу, будь ласка.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Дмитро Олександрович абсолютно правильно сказав, цю поправку можна поставити на підтвердження і не потрібно підтверджувати, оскільки ми вже врахували законодавчу поправку Галини Третякової.

Прохання поставити її на підтвердження і не підтримувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування пропозицію Дмитра Олександровича Разумкова про підтвердження поправки 124. Позицію ви чули. Прошу голосувати.

«За» – 21.

Рішення не прийнято.

Переходимо до голосування за законопроект. Можемо переходити до голосування чи є ще поправки на підтвердження? Голосуємо.

Колеги, займіть, будь ласка, свої місця.

У вас на підтвердження? Замість двох поправок на підтвердження – 2 хвилини для виступу, правильно? Добре.

Безугла – 2 хвилини, з місця, і голосуємо.

Запросіть народних депутатів до залу, будь ласка, через 2 хвилини буде голосування.

БЕЗУГЛА М.В. Колеги і шановні громадяни, прошу хвилину вашої уваги. Дивіться, що відбувається. Рік тому країна оголосила, що хлопці віком від 18 до 24 років можуть підписати контракт на рік, і через рік їх відпустять. Минув рік – нікого не відпускають. Замість того щоб розробити законопроект, яким фактично цей обман від держави буде виправлено, який законопроект ми зараз будемо голосувати? Молодим людям віком від 18 до 24 років, які підписали контракт, рік відслужили, кажуть: зараз вас відпустять, потім на рік дадуть відстрочку, а далі мобілізують. Якщо ваш вік навіть 21, 22, 23 роки, вас мобілізують. Якщо людина не підписує цей контракт, то її мобілізують тільки з 25 років. Який сенс у такому обмані від держави?

Цей законопроект треба доопрацювати і зробити так, щоб цих людей відпускали до 25 років, тоді це підвищить довіру. Не буду вдаватися в конкретні цифри, але за цей рік дуже мало молодих людей прийшли і повірили, і навіть тих, які повірили, ми зараз обманюємо. Не можна за це голосувати. Це подвійний обман.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федоре Володимировичу, позиція комітету, і будемо голосувати.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Колеги, перед голосуванням хочу звернутися до вас усіх ще раз. Якщо ми сьогодні не ухвалимо цей законопроект, то зробимо те, проти чого виступали всі наші колеги. Ми обманемо тих молодих людей, які уклали річний контракт.

Цей законопроект сьогодні обов'язково необхідно прийняти. А якщо у моїх колег є бажання відновити, на їхній погляд, справедливість, треба реєструвати окремий законопроект про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», а після обговорення в залі ухвалювати або не ухвалювати його, передбачивши можливість, вірніше, неможливість бути будь-якому громадянину України, якому не виповнилося 25 років, мобілізованим. Але на сьогодні цей законопроект обов'язково необхідно прийняти. Інакше це буде з нашого з вами боку обман молодих людей віком від 18 до 24 років, які уклали річний контракт. Голосуємо за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, переходимо до голосування.

Шановні колеги, займіть, будь ласка, свої місця в залі (*Шум у залі*). Шановні колеги! Будь ласка, щоб я прізвища не називав. Шановні колеги, наша робота насамперед приймати рішення на благо країни. Комунікація з урядом – це важлива робота, але у вільний від голосування час. Давайте якимось цього дотримуватися.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації деяким категоріям громадян» ([№ 13574](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу голосувати.

«За» – 243.

Рішення прийнято.

Закон ухвалено.

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

З процедури – Кравчук. Будь ласка.

КРАВЧУК Є.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Колеги, прошу змінити черговість розгляду питань і перейти зараз до законопроекту № 14144 – щодо хвилини мовчання. Прохання залишитися, розглянути зараз цей законопроект і прийняти його в цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Перейти до законопроекту № 14144 і наступних проектів, правильно я розумію, пані Євгеніє? Законопроект № 14144 і наступні. Правильно? Супер (*Шум у залі*).

Колеги, Сергію Володимировичу, можна я відразу прокоментую ситуацію. Зараз ми почнемо розгляд законопроекту № 14144, якщо таке рішення буде

підтримано. Будуть виступи колег. Під час цих виступів прошу Погоджувальну раду депутатських фракцій і груп оперативно зібратися у президії... (*Шум у залі*). Ні, ми приймемо рішення Погоджувальної ради і після цього перейдемо до двох проектів постанов: один – про холод, інший – про Олімпійські ігри. Такий порядок влаштовує всіх? Супер.

Пане Андрію, у нас є процедура, за якою ми працюємо. З голосу не вносять законопроекти. Однаково розгляд законопроекту № 14144 буде з виступом.

Ставлю на голосування пропозицію Євгенії Михайлівни Кравчук. Прошу голосувати.

«За» – 244.

Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вшанування пам'яті співвітчизників, які загинули внаслідок збройної агресії Російської Федерації» ([№ 14144](#)).

Ірино Володимирівно, будете виступати?

Геращенко – 2 хвилини. Будь ласка.

Потім ще Безугла – 2 хвилини, Олена Костянтинівна – 2 хвилини.

Керівники фракцій і груп, підійдіть, будь ласка, до мене.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую, шановні колеги. Хочу звернути увагу, що всі важливі голосування сьогодні результативні завдяки голосам народних депутатів з фракції «Європейська солідарність».

Що важливо в законопроекті, який ми зараз обговорюємо? У ньому враховано нашу поправку про те, що щороку, в четверту суботу листопада, проводиться загальноукраїнська хвилина мовчання у пам'ять жертв Голодомору. Це також дуже важливо в контексті історичної пам'яті.

Безумовно, в контексті пам'яті дуже важлива щоденна хвилина мовчання. Ви знаєте, що для пам'яті... Давайте ще раз поаплодуємо нашому спортсмену, який сьогодні на Олімпіаді для пам'яті наших загиблих героїв робить більше, ніж усі стратегічні комунікації, це дуже важливо.

Наша фракція хоче привернути увагу до проблеми Національного військового меморіального кладовища. Немає більш делікатної справи, ніж вшанування, поховання загиблого. Як так трапилося, що сьогодні навколо цього кладовища стільки скандалів? Як так трапилося, що суцільні скандали, пов'язані з похованням героїв? Нині проводиться службове розслідування щодо керівника цієї установи, що туди набрали працювати якихось недостойних людей.

Пропозиція нашої фракції, а я нагадаю, що ми єдині, хто не голосував за те місце, яке не пристосоване для меморіального кладовища. Ви прийняли це рішення без нас. Наша пропозиція – перейти до дискусії з колегами з Міністерства у справах ветеранів України щодо того, як все-таки має бути правильно

вшанована пам'ять героя при похованні. Немає більш делікатного, важкого питання для родини, для суспільства в контексті вшанування пам'яті.

А цей законопроект ми підтримуємо, ми є його співавторами. Дякуємо пані Кондратюк за ініціативу. Голосуємо за.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
КОНДРАТЮК О.К.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Мар'яна Безугла, фракція «Слуга народу». Ви просили слова. Будь ласка.

БЕЗУГЛА М.В. Справа вшанування пам'яті надзвичайно важлива. Але у нас досі подвійні стандарти. Коли ми говоримо про цінність людського життя, у нас до цього часу немає конкретно системних реформ в українському війську, і цінність людського життя ставиться під сумнів. Користуючись можливістю, я наведу інший приклад. Поки ми тут голосуємо, прямо зараз в українському війську розпускають Інтернаціональний легіон. Знаєте, яка одна з причин? Тому що вони розробили доктрину, завдяки якій зберігаються людські життя та надається перевага технологіям у наступі. Це конкурує з підходом штурмових підрозділів Сирського, які все ще беруть за рахунок втрат. І зараз, безпосередньо користуючись певними постійними змінами в Міністерстві оборони України, Олександр Станіславович Сирський тихо знищує Інтернаціональний легіон. Що ми можемо сказати іноземцям, які приїхали сюди абсолютно добровільно і можуть розірвати контракт у будь-який момент? Багато з іноземців загинуло, і ми повертали тіла їхнім близьким. Що ми можемо їм сказати? Згадати, як Президент 27 лютого всіх запрошував воювати в Україну і захищати демократію та справедливість? То чому зараз це відбувається і чому всі мовчать?

Просто прошу всіх небайдужих колег звернути на це увагу. Цього тижня знищується Інтернаціональний легіон у Збройних Силах України. І це питання також про пам'ять і про нашу репутацію.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановні колеги, я теж дозволю собі виступити.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олено Костянтинівно, будь ласка.

КОНДРАТЮК О.К., заступник Голови Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, Олександрє Сергійовичу. Хочу все-таки повернутися до теми законопроекту, який, дякую, що внесли

разом зі мною багато народних депутатів з усіх фракцій і груп. Але нагадую вам, що це насамперед закон Катерини Даценко та її колег з громадської організації «Вшануй», які кожен день виходять на перехрестя о 9 годині, зупиняють автомобілі, закликають людей присвятити хвилину свого часу тим, хто загинув, і тим, завдяки кому ми живемо і сьогодні маємо такі жваві дискусії.

Так, цим законопроектом вносяться зміни до Кодексу цивільного захисту України, що фактично розв'язує руки місцевій владі, яка весь час говорила про те, що їй не вистачає додаткових аргументів, зокрема законодавчих, і зараз завдяки його прийняттю буде можливість використовувати загальнонаціональну систему оповіщення для щоденного оголошення хвилини мовчання в усіх містечках і містах України.

Ми з вами говоримо про те, як взагалі філософія пам'яті повинна розвиватися в Україні. Хочу сьогодні згадати, звісно, Ірину Цибух. Вона фактично була засновницею цього величезного процесу. Хочу, щоб у пам'ять про неї саме і існував такий закон. Культура пам'яті повинна ширитися не примусом, а м'якою адвокацією. І це дуже правильно, оскільки ми нині створюємо лише технічні умови і стандарти, за якими саме може відбуватися хвилинка мовчання.

Закликаю всіх вас максимально докладати своїх зусиль задля того, щоб показати першими такі приклади і особисто взяти участь у дуже потрібних і важливих акціях. Зокрема можна взяти наліпки на машини, можна просто говорити з багатьма молодими людьми, які підтримують насправді цю акцію, адвокатують ці акції. Це тільки для єдності країни, в якій нині так багато проблем.

Будь ласка, займіть свої місця, давайте спокійно проголосуємо і вшануємо хвилиною мовчання всіх тих, кому ми завдячуємо сьогодні.

(Хвилинка мовчання).

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, переходимо до голосування, займіть, будь ласка, свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вшанування пам'яті співвітчизників, які загинули внаслідок збройної агресії Російської Федерації» ([№ 14144](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу голосувати.

«За» – 260.

Рішення прийнято.

Закон ухвалено.

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

Шановні колеги, щойно відбулося засідання Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп, на якому ухвалено рішення розглянути сьогодні два проекти постанов – № 15026 і № 15027. Є пропозиція прийняти рішення без обговорення. Переходимо до прийняття рішень.

Отже, шановні колеги, перше питання – проект Постанови «Про звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Міжнародного кримінального суду, парламентів та урядів держав – членів ООН, держав – членів Групи Семи, держав – членів Європейського Союзу та НАТО, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї НАТО, Міжпарламентського союзу, Міжнародного комітету Червоного Хреста щодо цілеспрямованої і скоординованої політики російської федерації на створення небезпечних умов життя, які розраховані на фізичне знищення українців» ([№ 15026](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього питання до порядку денного сесії. Прошу голосувати.

«За» – 266.

Рішення прийнято.

Можемо голосувати в цілому?

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту постанови № 15026 (назву ви всі чули) у цілому з урахуванням пропозицій, викладених у висновку головного комітету, та необхідними техніко-юридичними правками. Прошу голосувати.

«За» – 267.

Рішення прийнято.

Постанову ухвалено.

І наступне питання – проект Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до Міжнародного олімпійського комітету щодо підтримки дій українського скелетоніста, учасника XXV зимових Олімпійських ігор Владислава Гераскевича щодо використання символіки, що вшановує пам'ять жертв агресії російської федерації проти України» ([№ 15027](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього питання до порядку денного сесії. Прошу голосувати.

«За» – 271.

Рішення прийнято.

Пропоную прийняти... *(Шум у залі)*. Давайте після... *(Шум у залі)*. Для представлення 2 хвилини, Андрію Анатолійовичу?

Андрію Анатолійовичу, 2 хвилини для представлення, і голосуємо. Будь ласка.

КОЖЕМ'ЯКІН А.А., голова Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Колеги, дякую вам за те, що дали можливість озвучити деякі тези з цього проекту постанови. Дякую парламенту, що він підтримав.

Сьогодні відбудеться пресконференція нашого спортсмена, на якій буде керівник Національного олімпійського комітету України пан Гутцайт. Він відео з підтримкою нашої Верховної Ради буде там показувати.

Я хотів сказати, що у тексті звернення ми перераховуємо всіх спортсменів, які зображені на шоломі Владислава Гераскевича, – захисників і захисниць України, які протистояли збройній агресії російської федерації проти України.

Проектом звернення пропонується наголосити на тому, що Верховна Рада України: повною мірою підтримує дії Владислава Гераскевича, які є проявом поваги до пам'яті не лише українських спортсменів, але й всіх громадян України; не підтримує тезу щодо політичного забарвлення питання стосовно використання зображень портретів загиблих українських спортсменів на шоломі, тоді як державі-агресору російській федерації та її сателіту республіці білорусь поступово надають доступ до все більшої кількості спортивних змагань.

Ми закликаємо Міжнародний олімпійський комітет:

дозволити всім українським спортсменам використовувати символіку, що вшановує пам'ять жертв збройної агресії російської федерації проти України;

скасувати рішення про допуск російських та білоруських спортсменів до міжнародних спортивних змагань, у тому числі переглянути рішення щодо допуску російських і білоруських спортсменів до міжнародних спортивних змагань з юнацьких вікових категорій під власним прапором.

Комітет повністю це підтримав. Ця інформація сьогодні буде озвучена на пресконференції нашого спортсмена, людини, яка на своєму шоломі вшановує пам'ять українців.

Дякую парламенту. Слава Україні! Слава українським спортсменам!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Дякуємо комітету за цю ініціативу, дякуємо за цю оперативність. Думаю, коли Верховна Рада так оперативно реагує політично на дуже важливі події, медійні і спортивні, це теж заслуговує, напевно, поваги.

Шановні колеги, переходимо до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до Міжнародного олімпійського комітету щодо підтримки дій українського скелетоніста, учасника XXV зимових Олімпійських ігор Владислава Гераскевича щодо використання символіки, що вшановує пам'ять жертв агресії російської федерації проти України» (№ 15027)

у цілому з урахуванням пропозицій, викладених у висновку головного комітету, та необхідними техніко-юридичними правками. Прошу голосувати.

«За» – 268.

Рішення прийнято.

Постанову ухвалено.

На засіданні Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп було визначено порядок денний, він вичерпаний.

Розгляд питань порядку денного на сьогодні завершено. Дякую всім за роботу.

Оголошую перерву в нашому пленарному засіданні.

Продовжуємо далі наполегливо працювати заради нашої держави.
Слава Україні!